
STRATEGIA ROZWOJU GMINY WĄPIELSK NA LATA 2015-2025

GMINA WĄPIELSK
POWIAT RYPIŃSKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO – POMORSKIE

ZAMAWIAJĄCY	GMINA WĄPIELSK
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING
WYKONAŁ	EWELINA CHOJNACKA
SPRAWDZAJĄCY	

WĄPIELSK 2015

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	4
2. Sytuacja demograficzna Gminy Wąpielsk	7
3. Gospodarka	12
3.1. Rolnictwo	12
3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza	14
3.3. Turystyka	16
3.4. Rynek pracy i bezrobocie	21
4. Usługi publiczne na terenie Gminy Wąpielsk	23
4.1. Usługi społeczne	23
4.2. Usługi komunalne	34
4.2.1. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne	35
4.2.2. Zaopatrzenie w energię	36
4.2.3. Infrastruktura komunikacyjna.....	38
4.2.4. Gospodarka odpadami	41
4.2.5. Mieszkalnictwo	43
5. Partnerstwa Gminy Wąpielsk	44
6. Analiza budżetu Gminy Wąpielsk za lata 2008-2013.....	47
6.1. Dochody budżetu Gminy Wąpielsk	47
6.2. Wydatki budżetu Gminy Wąpielsk	51
6.3. Wynik budżetów Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013.....	55
6.4. Polityka inwestycyjna Gminy	56
7. Wyniki badania ankietowego	57
8. Kierunki i szanse rozwojowe Gminy Wąpielsk oraz prognozowane tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej	63
9. Podsumowanie diagnozy strategicznej – analiza SWOT	66
III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY WĄPIELSK NA LATA 2015-2025	72
1. Kierunki rozwoju Europy, kraju oraz województwa kujawsko - pomorskiego	72
2. Misja Gminy Wąpielsk	87
3. Wizja rozwoju Gminy Wąpielsk	87
4. Interesariusze Strategii	87
5. Wartość oczekiwana przez interesariusza	88
6. Cele strategiczne i operacyjne	94
GMINA WĄPIELSK – GMINA WIEJSKA ZAPEWNIAJĄCA MIESZKAŃCOM INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ I SPOŁECZNĄ ORAZ STWARZAJĄCA KORZYSTNE WARUNKI DO ZAMIESZKANIA, SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.....	95
7. Monitorowanie i wdrażanie strategii	100

V. SPIS TABEL	102
VI. SPIS WYKRESÓW	104
VII. SPIS RYSUNKÓW	104

I. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy Wąpielsk. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

W *Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025* Gmina otrzymała nową misję oraz wizję rozwoju. Zmieniły się również zapisy na poziomie kierunków działań i celów strategicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015–2025 składa się z dwóch części:

- 1) część 1 – Diagnoza strategiczna Gminy Wąpielsk,
- 2) część 2 – Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025.

Pierwsza część ma na celu zobrazowanie potencjału społeczno-ekonomicznego Gminy Wąpielsk w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, tj. **mieszkalnictwa, przedsiębiorczości oraz turystyki**, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne Gminy. Diagnoza strategiczna Gminy Wąpielsk jest podstawowym punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Druga część strategii została opracowana na podstawie wniosków z diagnozy strategicznej i zawiera konkretny plan działania Gminy Wąpielsk do 2025 roku, w którym określone zostały następujące elementy: misja, wizja rozwoju, wartości kluczowe, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób monitorowania realizacji niniejszej strategii z określeniem docelowych wskaźników.

Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystycznej.

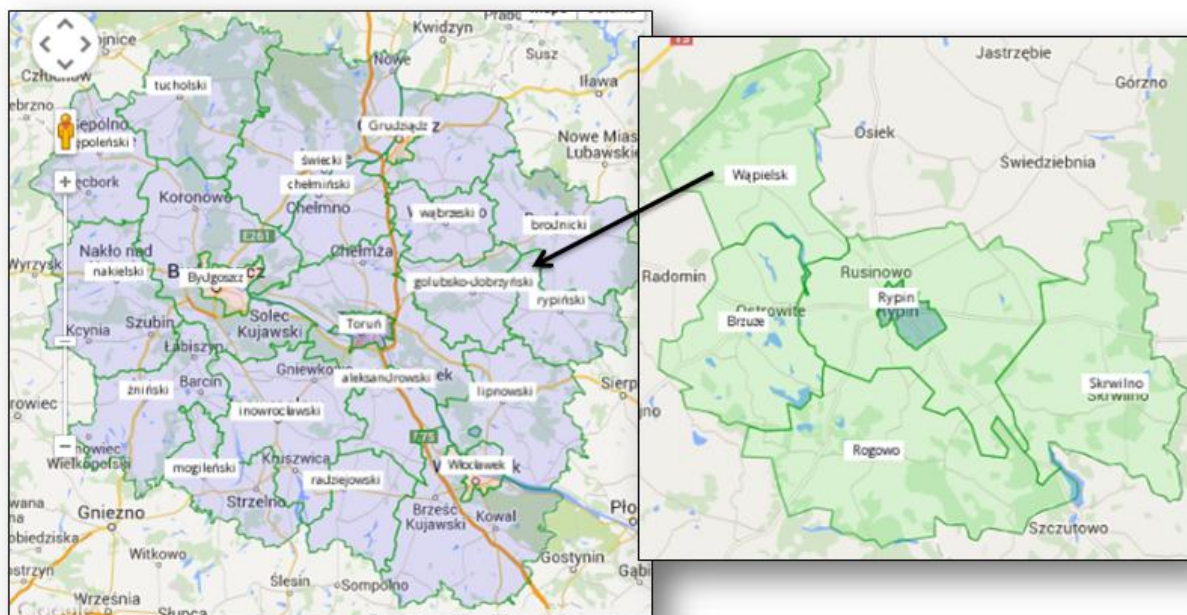
II. Diagnoza strategiczna Gminy Wąpielsk

1. Ogólna charakterystyka Gminy Wąpielsk

Gmina Wąpielsk to gmina wiejska, położona w powiecie rypińskim, we wschodniej części województwa kujawsko - pomorskiego. Jej centralnym ośrodkiem jest wieś Wąpielsk.

Ogólna powierzchnia obszaru Gminy wynosi 9 378 ha, w tym przeważają użytki rolne 6 649 ha (70,9% powierzchni gminy). Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 1 869 ha, co stanowi 19,9%. Powierzchnia Gminy stanowi 16% powiatu rypińskiego. Teren Gminy znajduje się poza zasięgiem obszarów uprzemysłowionych. Dobre warunki przyrodniczo-glebowe sprawiają, że podstawową funkcją Gminy jest produkcja rolna.

Rysunek 1. Gmina Wąpielsk na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu rypińskiego

Źródło: www.zpp.pl

Gmina Wąpielsk graniczy z następującymi gminami:

- Od południa z gminami Rypin i Brzuze (powiat rypiński),
- Od zachodu z gminami: Radomin i Golub-Dobrzyń (powiat golubsko-dobrzyński)
- Od północy z gminami: Bobrowo, Brodnica
- Od wschodu z gminą Osiek (powiat brodnicki).

Północna i północno-zachodnia część Gminy leży w dolinie Drwęcy, która wyznacza w tym miejscu jej naturalną granicę. Pozostała część obszaru leży w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego. Od południa naturalną granicę Gminy stanowi brzeg Jeziora Długiego, a od wschodu Jezioro Kiełpińskie. Resztę granic Gminy wyznaczają drogi i granice pól (rysunek 2).

Rysunek 2. Struktura Gminy Wąpielsk

Źródło: <http://www.wapielsk.pl/>

Administracyjnie Gmina składa się z 16 sołectw: *Bielawki, Długie I, Długie II, Kiełpiny, Kierz Półwieski, Łukowizna, Łapinówek, Półwiesk Duży, Półwiesk Mały, Radziki Duże, Radziki Małe, Ruszkowo, Tomkowo, Wąpielsk I, Wąpielsk II, Kierz Radzikowski*

Największym podmiotem gospodarczym działającym na terenie Gminy jest Kopalnia kruszywa w Radzikach Dużych.

Przez obszar gminy Wąpielsk nie prowadzą żadne drogi krajowe ani wojewódzkie. Podstawowy układ sieci drogowej stanowią drogi powiatowe. Jakość dróg jest na ogół niezadowalająca, w związku z czym przejeżdżające pojazdy emitują hałas. Do tej pory pomiary hałasu ani pomiary natężenia ruchu pojazdów nie były przeprowadzone na żadnej z istniejących dróg powiatowych.

Turystyka na terenie Gminy Wąpielsk jest bardzo słabo rozwinięta. Jednak ze względu na duże bogactwo przyrodnicze oraz szereg walorów kulturowych, Gmina posiada spory potencjał do rozwoju tego działu gospodarki. Na szczególną uwagę zasługują dwa rezerваты przyrody, jeden specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 oraz liczne zespoły parkowo-dworskie.

2. Sytuacja demograficzna Gminy Wąpielsk

Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2013 roku Gminę Wąpielsk zamieszkiwało 4 112 mieszkańców. Pod względem płci, niewielką przewagę stanowiły kobiety (tj. 50,4 % w 2013 roku). W porównaniu do roku 2008, liczba ludności Gminy zmniejszyła się o 3 osoby (tj. o 0,07 %).

Tabela 1. Struktura demograficzna Gminy Wąpielsk w latach 2008 - 2013

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci							
ogółem	osoba	4 115	4 093	4 140	4 122	4 119	4 112
mężczyźni	osoba	2 050	2 038	2 065	2 057	2 038	2 040
<i>mężczyźni %</i>	%	49,8 %	49,8 %	49,9 %	49,9 %	49,5 %	49,6 %
kobiety	osoba	2 065	2 055	2 075	2 065	2 081	2 072
<i>kobiety %</i>	%	50,2	50,2 %	50,1 %	50,1 %	50,5 %	50,4 %
Przyrost naturalny							
ogółem	-	18	5	-2	11	13	7
mężczyźni	-	9	-6	-1	6	-7	1
kobiety	-	9	11	-1	5	20	6
Migracje na pobyt stały gminne							
zameldowania ogółem	osoba	35	36	41	31	26	32
zameldowania z miast	osoba	23	12	23	11	16	10
zameldowania ze wsi	osoba	12	24	18	20	8	22
wymeldowania ogółem	osoba	38	67	63	60	42	50
wymeldowania do miast	osoba	20	34	25	28	25	25
wymeldowania na wieś	osoba	18	33	38	32	17	25
saldo migracji	osoba	-3	-31	-22	-29	-16	-18

Źródło: Dane GUS

Z danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Wąpielsku (tabela 2) wynika, że na koniec 2013 roku Gminę Wąpielsk zamieszkiwało 4 250 mieszkańców, w tym 2 138 kobiet (tj. 50,3 %).

Tabela 2. Stan ludności na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku

Wyszczególnienie	J. m.	Stan na dzień 31.12.2013r.
Stan ludności	osoba	4 250
w tym mężczyźni	osoba	2 112
w tym kobiety	osoba	2 138
Urodzenia żywe	osoba	45
Zgony ogółem	osoba	42
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	osoba	955
Ludność w wieku produkcyjnym	osoba	2 622
Ludność w wieku poprodukcyjnym	osoba	675
Liczba gospodarstw domowych	szt.	968

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

Największa liczba ludności zamieszkuje sołectwo Wąpielsk (Wąpielsk I Wąpielsk II) – 765 osób (18 %), które pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjno – usługowego oraz jest siedzibą Urzędu Gminy. Niewiele mniej osób zamieszkuje sołectwo Radziki Duże – 669 osób, co stanowi około 15,7 % ogółu mieszkańców terenów Gminy Wąpielsk.

Tabela 3. Zestawienie liczby mieszkańców na terenie poszczególnych sołectw Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)

L.P.	Nazwa sołectwa	Liczba osób zamieszkujących miejscowość
1.	Bielawki	106
2.	Długie I	352
3.	Długie II	402
4.	Kiełpiny	390
5.	Kierz Półwieski	139
6.	Kupno	66
7.	Lamkowizna	67
8.	Łapinówek	124
9.	Półwiesk Duży	63
10.	Półwiesk Mały	239
11.	Radziki Duże	669
12.	Łapinów-Rumunki	53
13.	Radziki Małe	232
14.	Ruszkowo	449
15.	Tomkowo	134
16.	Wąpielsk I	529
17.	Wąpielski II	236
	Razem	4250

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

Przyrost naturalny na terenie Gminy Wąpielsk jedynie w 2010 roku kształtował się niekorzystnie przyjmując wartość ujemną. Oznacza to, że w danym roku odnotowano przewagę zgonów nad liczbą urodzeń żywych. W pozostałych latach analizy przyrost naturalny przyjmował wartości dodatnie.

Saldo migracji przez cały okres analizy kształtowało się bardzo niekorzystnie. Od 2008 roku, systematycznie, wskaźnik ten przyjmował wartości ujemne. Oznacza to, że więcej osób wyprowadza się z Gminy Wąpielsk niż osiedla się na jej terenie.

W związku z powyższym, dodatni przyrost naturalny nie rekompensuje ujemnego salda migracji, co w kolejnych latach wpłynie na spadek liczby mieszkańców Gminy. Potwierdzeniem tego faktu jest dokonana prognoza liczby ludności Gminy Wąpielsk do 2025 roku na podstawie danych o liczbie ludności na terenie Gminy Wąpielsk w latach 2008 – 2013, a także na podstawie prognozy liczby ludności na obszarach wiejskich *podregionu włocławskiego – powiat rypiński (0412)* opracowanej przez GUS.

Tabela 4. Prognoza liczby ludności Gminy Wąpielsk w latach 2015-2025

Lata	przyrost naturalny	saldo migracji	liczba mieszkańców Gminy Wąpielsk
2014	6	-18	4 100
2015	5	-18	4 087
2016	4	-18	4 073
2017	3	-18	4 058
2018	2	-17	4 042
2019	1	-17	4 026
2020	-1	-17	4 009
2021	-2	-17	3 990
2022	-3	-17	3 971
2023	-4	-17	3 950
2024	-5	-17	3 927
2025	-7	-17	3 904

Źródło: Opracowanie własne na podstawie długoterminowej prognozy liczby ludności opracowanej przez GUS

Efektom spadku liczby mieszkańców Gminy Wąpielsk będzie przede wszystkim spadek dynamiki jej rozwoju poprzez:

- stagnację w rozwoju mieszkalnictwa – ograniczenie napływu nowych mieszkańców wpłynie negatywnie na rozwój nowego budownictwa mieszkaniowego, a także wyposażenie terenów mieszkaniowych w niezbędną infrastrukturę techniczną

(w tym wodno-kanalizacyjną i drogową) i społeczną (odpowiednia liczba miejsc w szkołach i przedszkolach, dostęp do kultury i rozrywki),

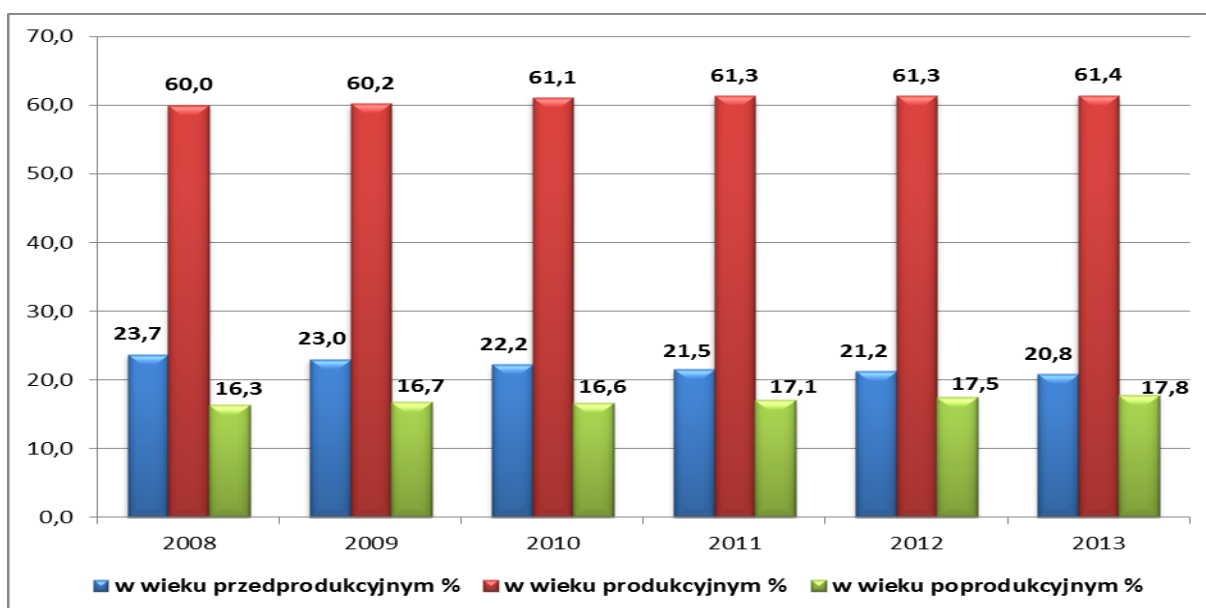
- stagnację w rozwoju przedsiębiorczości – brak nowych mieszkańców spowoduje spadek zapotrzebowania na usługi, co może skutkować zmniejszeniem aktywności gospodarczej obecnych mieszkańców Gminy.

Spadek liczby ludności wpłynie bezpośrednio na spadek dochodów własnych Gminy (m.in. z tytułu podatku od nieruchomości oraz podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych).

Na Wykresie 1 przedstawiono jak kształtował się **podział ludności według ekonomicznych grup wieku** w latach 2008 - 2013 na terenie Gminy Wąpielsk. Widoczne jest, że ludność w wieku produkcyjnym w 2013 r. stanowiła 61,4 % ogólnej liczby ludności, ludność w wieku przedprodukcyjnym – 20,8 %, a w wieku poprodukcyjnym – 17,8 %. W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje co oznacza, że rodzi się coraz mniej dzieci,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie rośnie co oznacza, że coraz więcej mieszkańców Gminy osiąga wiek, w którym podejmuje pracę lub naukę w szkołach wyższych,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym rośnie co oznacza, że coraz więcej osób przechodzi na emerytury.

Wykres 1. Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 (w %)

Źródło: Dane GUS

Analiza ludności Gminy Wąpielsk w kontekście ekonomicznych grup wieku pozwala zauważyć, że społeczeństwo na terenie Gminy starzeje się, podobnie jak obserwuje się to w skali kraju i Europy. Jeżeli powyższe tendencje się utrzymają, to zmiany zachodzące w strukturze wiekowej mieszkańców, mogą pociągać za sobą następujące problemy:

- spadek zapotrzebowania na usługi przedszkolne w kolejnych latach w związku ze spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także spadek liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjów. Taka sytuacja może wywołać negatywne konsekwencje w postaci konieczności racjonalizacji sieci szkół, których utrzymanie będzie nieefektywne,
- wzrost liczebności osób starszych, a co za tym idzie nasilenie się problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz wzrost wydatków Gminy w zakresie opieki społecznej. Gmina powinna zatem dążyć do rozwoju usług skierowanych do starszych grup wiekowych oraz rozwoju działalności z zakresu opieki zdrowotnej i socjalnej ukierunkowanej do tej grupy. Niezbędna jest także likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji publicznej.

Szczegółowy podział ludności Gminy Wąpielsk wg wieku w 2013 roku przedstawia tabela 5. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 20-24 lata oraz 25-29 lat

Tabela 5. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Wąpielsk w 2013 roku

Wyszczególnienie	ogółem	mężczyźni	kobiety
ogółem	4112	2040	2072
0-4	233	105	128
5-9	232	119	113
10-14	235	122	113
15-19	278	155	123
20-24	345	170	175
25-29	324	164	160
30-34	276	146	130
35-39	272	141	131
40-44	287	154	133
45-49	232	144	88
50-54	269	139	130
55-59	286	149	137
60-64	232	111	121
65-69	171	76	95
70-74	141	62	79

75-79	134	47	87
80-84	83	22	61
85 i więcej	82	14	68

Źródło: Dane GUS

3. Gospodarka

3.1. Rolnictwo

Obszar Gminy Wąpielsk jest w przeważającej części użytkowany rolniczo ze względu na korzystne warunki do produkcji rolnej. Na obszarze Gminy przeważają gleby III klasy bonitacyjnej (łącznie 50,2% powierzchni gruntów ornych) oraz IV klasy (34,2%). Udział gruntów słabych klas bonitacyjnych jest stosunkowo niski, tj. V klasa (6,3%) i VI klasa (8,0%). Na terenie Gminy Wąpielsk przeważają gleby należące do kompleksu żytniego bardzo dobrego (31,8% powierzchni gruntów ornych) oraz do kompleksu pszennego dobrego (29,9%). Kompleksy o wysokiej przydatności rolniczej dominują na wysoczyźnie morenowej, natomiast o niskiej przydatności rolniczej w części doliny Drwęcy. W części dolinnej wyróżniają się kompleksy użytków zielonych słabych i bardzo słabych.

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk - uwarunkowania

Strukturę zagospodarowania gruntów Gminy Wąpielsk przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Wąpielsk na dzień 31. 12.2013 r.

Rodzaje gruntów	Powierzchnia (w ha)	Struktura %
Użytki rolne, w tym:	6 373,00	76,54%
Grunty orne	5 819,00	91,31%
Sady	33,00	0,52%
Łąki trwałe	521,00	8,18%
Pastwiska	Brak danych	-
Lasy i grunty leśne	1 953	23,46%
Pozostałe grunty i nieużytki	Brak danych	-
RAZEM:	8 326	100,00%

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

Na koniec 2013 roku na terenie Gminy Wąpielsk funkcjonowało 717 gospodarstw rolnych. Największy udział stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni 10 ha i więcej – 283 szt. (tj. 39,5 % wszystkich gospodarstw rolnych).

Tabela 7. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku

Rodzaj gospodarstwa	J. m.	Stan na dzień 31.12.2013r.
do 1 ha włącznie	szt.	10+400 działek
1 – 5 ha	szt.	249

5 – 10 ha	szt..	175
10 ha i więcej	szt.	283

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wąpielsk

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym przeprowadzonym w 2010 roku, największa powierzchnia gruntów rolnych przeznaczona była pod zasiew zbóż - zwłaszcza jęczmienia jarego, pszenżyta ozimego i pszenicy ozimej oraz mieszanek zbożowych jarych. Najmniejsza powierzchnia przeznaczona była pod uprawę pszenicy jarej i pszenżyta jarego.

Tabela 8. Struktura zasiewów na terenie Gminy Wąpielsk w 2010 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010
ogółem	ha	4 737,22
zboża razem	ha	3 011,18
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	2 988,91
pszenica ozima	ha	400,58
pszenica jara	ha	31,97
żyto	ha	185,43
jęczmień ozimy	ha	38,63
jęczmień jary	ha	796,42
owies	ha	39,08
pszenżyto ozime	ha	911,62
pszenżyto jare	ha	37,27
mieszanki zbożowe ozime	ha	45,23
mieszanki zbożowe jare	ha	502,69
kukurydza na ziarno	ha	20,60
ziemniaki	ha	116,72
uprawy przemysłowe	ha	655,17
buraki cukrowe	ha	387,77
rzepak i rzepik razem	ha	247,91
strączkowe jadalne na ziarno razem	ha	5,55
warzywa gruntowe	ha	44,92

Źródło: Dane GUS (Powszechny Spis Rolny z 2010 roku)

Najwięcej gospodarstw rolnych hoduje trzodę chlewną – 246 gospodarstw i bydło – 231 gospodarstw rolnych. Natomiast pod względem liczby zwierząt gospodarskich przewagę w hodowli wykazuje trzoda chlewna – 13 942 sztuk, a następnie drób – 10 130 sztuk.

Tabela 9. Struktura hodowli zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Wąpielsk w 2010 roku

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw (szt.)	Liczba zwierząt gospodarskich (szt.)
bydło razem	231	4 734
krowy	205	2 103

trzoda chlewna razem	246	13 942
lochy	219	1 452
konie	7	16
drób ogółem razem	184	10 130
drób kurzy	181	7 592

Źródło: Dane GUS (Powszechny Spis Rolny z 2010 roku)

3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

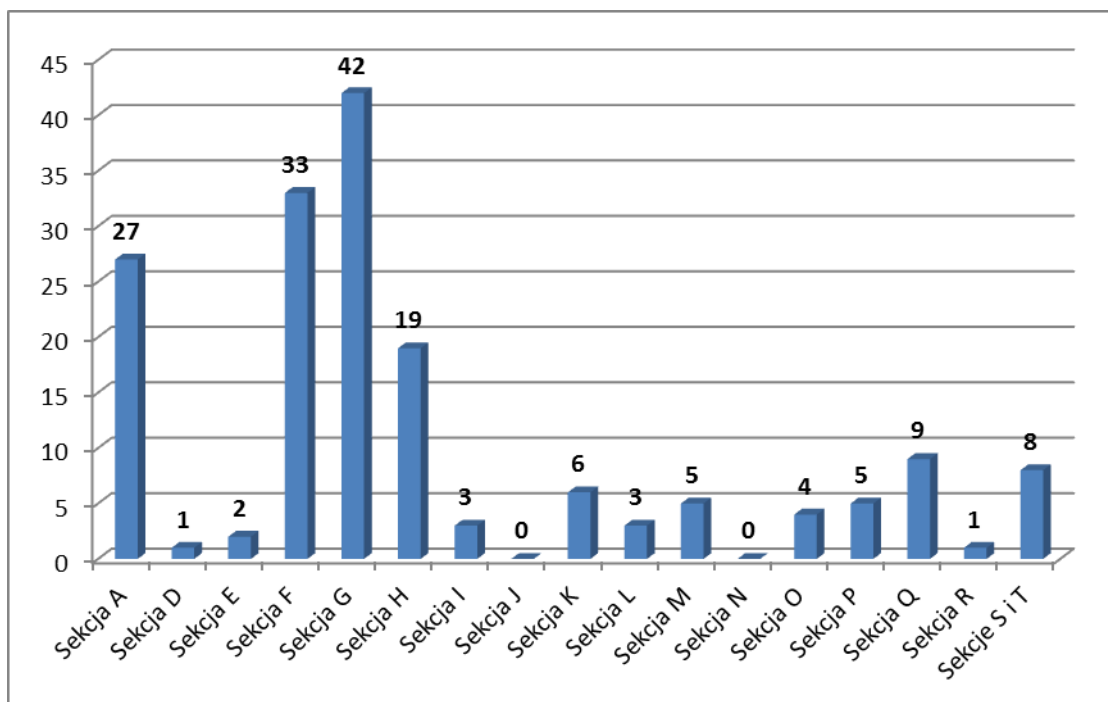
Na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku działało 185 podmiotów gospodarczych, z czego 6 % w sektorze publicznym, zaś 94 % w sektorze prywatnym.

Tabela 10. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w Gminie Wąpielsk w latach 2008 – 2013

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012	2013
podmioty gospodarki narodowej ogółem		173	166	175	171	177	185
sektor publiczny	sektor publiczny - ogółem	9	9	10	11	11	11
	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	7	7	8	9	9	9
sektor prywatny	sektor prywatny - ogółem	164	157	165	160	166	174
	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	148	142	149	143	147	153
	sektor prywatny - spółki handlowe	0	0	0	0	2	4
	sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3	4	4	4
	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	5	5	6	6	6	6

Źródło: Dane GUS

Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze Gminy w latach 2008 – 2013 ulegała niewielkim wahaniom, przy czym w porównaniu z rokiem 2008 liczba podmiotów gospodarczych na koniec 2013 roku wzrosła o 12 podmiotów, tj. o 6,9%. Tendencję wzrostową liczby podmiotów odnotowano zarówno w sektorze publicznym jak i w sektorze prywatnym (głównie wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą).

Wykres 2. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Wąpielsk w 2013 roku wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody.; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

U	Organizacje i zespoły eksterytorialne
----------	---------------------------------------

Zgodnie z wykresem 2, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Wąpielsk koncentruje się głównie na: handlu hurtowym i detalicznym (ok. 42% wszystkich podmiotów gospodarczych), budownictwie (ok. 33%), oraz rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (ok. 27%).

Do największych podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy Wąpielsk należy Kopalnia Kruszywa w Radzikach Dużych, gdzie eksploatowane są piaski i żwiry.

3.3. Turystyka

Turystyka w gospodarce Gminy Wąpielsk nie odgrywa obecnie dużego znaczenia. Na terenie Gminy brakuje bowiem trwałego zainwestowania turystyczno-wypoczynkowego. Zaznaczyć należy jednak, że ze względu na dużą liczbę zabytków oraz bogate walory przyrodniczo - krajobrazowe, Gmina Wąpielsk posiada spory potencjał turystyczny.

Pod względem przyrodniczym, do atrakcyjności Gminy przyczyniają się dwa średniej wielkości jeziora, lasy oraz Rzeka Drwęca, na której ustanowiono rezerwat oraz obszar Natura 2000. Jeżeli zaś chodzi o walory kulturowe, to wyróżnić należy 10 obiektów (lub zespołów obiektów) wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków oraz 13 obiektów na liście Ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Rozwój turystyki i rekreacji na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego ogranicza Kopalnia kruszywa w Radzikach Dużych. Działalność kopalni oraz zakładu przerobu kruszywa jest uciążliwa dla otaczających je terenów, w tym cennych przyrodniczo kompleksów leśnych oraz Doliny Drwęcy. Warto jednak zaznaczyć, że w przyszłości wyrobiska poeksploatacyjne mogą zostać zrekultywowane. Wypełnienie wyrobisk wodą może stanowić cenny zasób dla rozwoju rekreacji i sportów wodnych.

Rozwój turystyki i rekreacji na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego w znacznym stopniu jest zdeterminowany działalnością Kopalnia kruszywa w Radzikach Dużych. Działalność kopalni oraz zakładu przerobu kruszywa jest uciążliwa dla otaczających je terenów, w tym cennych przyrodniczo kompleksów leśnych oraz Doliny Drwęcy. Warto jednak zaznaczyć, że w przyszłości wyrobiska poeksploatacyjne mogą zostać zrekultywowane. Wypełnienie wyrobisk wodą może stanowić cenny zasób dla rozwoju rekreacji i sportów wodnych

Ponadto, przez teren Gminy Wąpielsk przebiegają szlaki turystyczne:

- pieszy koloru żółtego o randze międzynarodowej Toruń - Radomno, długość 160,0 km (oznaczony symbolem E 11 i biegnie z Holandii przez Niemcy do Polski),
- wodny na rzece Drwęcy, długość ~240,0 km,
- rowerowy koloru zielonego, Toruń - Radomno, długość ~ 130,0 km.

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk

WALORY PRZYRODNICZE

Na terenie Gminy Wąpielsk występują jeziora: Długie i Kiełpiny. Są to jeziora polodowcowe rynnowe, o średniej wielkości i zróżnicowanej linii brzegowej. Jeziora charakteryzuje bogactwo fauny, w tym ptactwa oraz ryb np. płocie, węgorze, liny i szczupaki. Jezioro Długie ma powierzchnię 108,6 ha i znajduje się w południowej części Gminy na granicy z gminą Brzuze. Jak wskazuje nazwa, jezioro jest wąskie (250 m szerokości) i długie (6400 m długości). Głębokość średnia jeziora wynosi 6,4 m, głębokość maksymalna 18,0 m. Z uwagi na strome zbocza rynny jezioro jest trudno dostępne, co warunkuje jego ograniczoną przydatność dla celów turystycznych i rekreacyjnych.

Natomiast Jezioro Kiełpińskie (powierzchnia 44,4 ha) znajdujące się we wschodniej części Gminy jest również jeziorem wąskim (330 m szerokości) i długim (2425 m długości). Jego głębokość średnia wynosi 5,3 m, zaś głębokość maksymalna 10,0 m. Brzegi wschodni i zachodni są trudno dostępne ze względu na duże nachylenie zboczy rynny, przy brzegach południowym i północnym dno wypłyca się znacznie, lecz dostęp jest utrudniony przez silnie rozwiniętą roślinność wodną. Jakość wód jeziora Długiego w oparciu o wyniki badań z 2009 r. odpowiadała II klasie. Natomiast jakość wód jeziora Kiełpiny w oparciu o wyniki badań z 2008 r. odpowiadała III klasie. Zanieczyszczeniom wód sprzyja bogaty w związki biogenne spływ powierzchniowy z terenów rolniczych. Ponadto na terenie Gminy występuje duża ilość niewielkich oczek wodnych o powierzchni rzadko przekraczającej 1 ha.

Lasy i grunty leśne na obszarze Gminy Wąpielsk zajmują powierzchnię 1 910 ha, co stanowi 20,5% ogólnej powierzchni Gminy. Kompleksy leśne rozmieszczone są nierównomierne. Największe obszary leśne występują w dolinie Drwęcy (północna część Gminy) oraz na wschód od wsi Długie. Pozostała część Gminy jest praktycznie bezleśna.

Wśród form ochrony przyrody, na terenie Gminy wyróżnić można dwa rezerваты przyrody, obszar chronionego krajobrazu, jeden specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000, a także pomniki przyrody (pojedyncze drzewa i zespoły drzew).

Pierwszy z rezerwatów o nazwie „Rzeka Drwęża” obejmujący Rzekę Drwężę i kilka jej dopływów ma charakter ichtiologiczny i stanowi tarlisko ryb łososiowatych, takich jak łosoś, troć i pstrąg. Występuje tu także minóg rzeczny. Rzeka Drwęża należy do najpiękniejszych rzek nizinnych w Polsce. Ma charakter naturalny, jej bieg nigdy nie był regulowany. Dodatkowo charakteryzuje się szybkim nurtem oraz dużą ilością zatok i starorzeczy, będących ostoją różnorodności biologicznej.

Drugi rezerwat - Rezerwat Tomkowo, utworzony został w celu ochrony fragmentu lasu grądowego i parku podworskiego, który jest miejscem występowania endemicznego gatunku - modrzewia polskiego (*Larix polonica*), który poza obszarem Polski, częścią Rumunii i Słowacji, nigdzie indziej nie występuje.

Północna część obszaru Gminy Wąpielsk położona w obrębie doliny Drwęży objęta została ochroną prawną jako **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęży**.

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk

Wg informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Wąpielsk, Gmina posiada 8 następujących pomników przyrody:

L.p.	Nazwa	Obwód (cm)	Gmina; obręb ewidencyjny
1.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	396	Wąpielsk; Długie I
2.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	466	Wąpielsk; Długie I
3.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	384	Wąpielsk, Długie II
4.	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	340	Wąpielsk; Długie I
5.	Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	200	Wąpielsk; Długie I
6.	Skupienie 4 dębów <i>Quercus robur</i>	-	Oddział leśny 206 d Leśnictwa Kłuśno
7.	Skupienie 8 dębów <i>Quercus robur</i>	-	Oddział leśny 205 f Leśnictwa Kłuśno
8.	Grupa 26 drzew	-	Wieś Długie

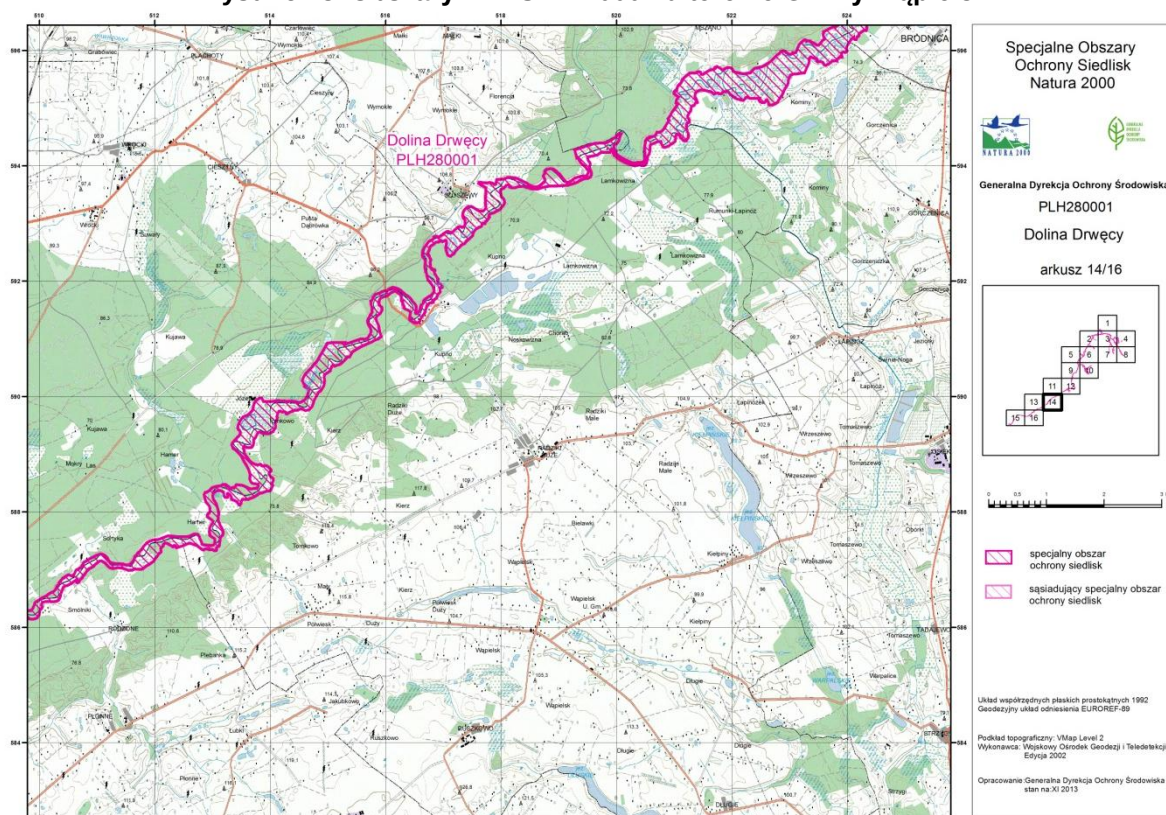
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wąpielsk

Obszar „naturowy” „Dolina Drwęży” PLH280001 przebiegający przez Gminę, charakteryzuje się bogactwem i różnorodnością systemu przyrodniczego, jak i otoczenia, co decyduje o jego wysokim potencjale ekologicznym. Drwęża wraz z dopływami jest ważnym korytarzem ekologicznym o znaczeniu nie tylko lokalnym, ale i krajowym. Obszar ważny jest dla ochrony

bogatej ichtiofauny i mozaiki siedlisk związanych z doliną rzeczną. Rzeka Drwęca i jej dorzecze objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych, zaś rzeka Wel jest wymieniana jako jeden z głównych cieków dorzecza Drwęcy o walorach kwalifikujących ją jako podstawowe tarlisko anadromicznych ryb wędrownych i siedlisko ryb prądolubnych, będących w sferze zainteresowania Unii Europejskiej. Atutem obszaru (oprócz bogactwa cennych gatunków) jest jego kształt, sprzyjający zachowaniu tras migracji i rozprzestrzeniania się wielu gatunków fauny i flory. Jest to korytarz ekologiczny między Doliną Wisły a Pojezierzem Mazurskim.

Źródło: obszary.natura2000.org.pl/

Rysunek 3. Obszary NATURA 2000 na terenie Gminy Wąpielsk

Źródło: natura2000.gdos.gov.pl/

Gmina Wąpielsk może się również poszczycić dużą ilością gniazd bociana białego, które istnieją na tym terenie od wielu lat. Jest ich czternaście, z czego dziesięć zasiedlonych. Są dowodem czystości tutejszego środowiska, ponieważ osiedlają się w miejscach, gdzie przyroda nie została drastycznie przekształcona. Jeśli opuszczają dany teren, może to oznaczać spadek jego walorów przyrodniczych.

WALORY KULTUROWE

Na terenie Gminy Wąpielsk znajduje się 10 obiektów (lub zespołów obiektów) wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków, w tym jedno stanowisko archeologiczne:

- Zespół pałacowo-parkowy we wsi Długie II,
- Zespół dworsko-parkowy we wsi Łapinówek,
- Kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Katarzyny w Radzikach Dużych,
- Ruiny murowanego zamku w Radzikach Dużych,
- Grodzisko – zamek w Wąpielsku,
- Zespół pałacowo-parkowy w Radzikach Małych,
- Zespół dworsko – parkowy oraz założenie zieleni w Tomkowie,
- Zespół pałacowo-parkowy w Wąpielsku I,
- Linia kolejki wąskotorowej w Wąpielsku II.

Natomiast 13 obiektów znajduje się w Ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora zabytków. Są to:

- Zagroda we wsi Długie II,
- Dawna szkoła murowana we wsi Długie II,
- Cmentarz ewangelicki w miejscowości Kierz (Lisiny),
- Pozostałości zespołu dworsko-parkowego we wsi Kiełpiny,
- Zespół pałacowo-parkowy w Półwiesku Małym,
- Szkoła murowana w Półwiesku Małym,
- Cmentarz parafialny rzymskokatolicki w Radzikach Dużych,
- Zespół dworsko-parkowy w Radzikach Dużych,
- Park podworski w Ruszkowie,
- Folwark w Ruszkowie,
- Dawna szkoła murowana w Ruszkowie,
- Poczta murowana w Wąpielsku I,
- Szkoła murowana z zielenią i zabudową gospodarczą w Wąpielsku II.

Na terenie Gminy Wąpielsk znajduje się ponadto 229 stanowisk archeologicznych.

Natomiast parki podworskie na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego znajdują się w miejscowościach: Długie (4,1 ha), Kiełpiny (1,7 ha), Łapinówek (0,3 ha), Półwiesk Mały (6,5 ha), Radziki Duże (1,6 ha), Ruszkowo (3,0 ha), Tomkowo (2,0 ha), Wąpielsk (1,8 ha). Parki w Długim, Wąpielsku i Tomkowie są wpisane do rejestru zabytków i podlegają ochronie na mocy przepisów o ochronie dóbr kultury. Parki jako tereny pokryte drzewostanem są często jedynymi formacjami zieleni na bezleśnych obszarach rolniczych. Oprócz znaczenia historycznego, architektonicznego i naukowo - dydaktycznego pełnią też funkcję ekologiczną wzbogacając i urozmaicając środowisko przyrodnicze. Niestety parki te są w większości zaniedbane, mają nieczytelny układ przestrzenny i nie funkcjonujący system

wodny. W związku z tym parki wymagają prac odnowieniowych, rekonstrukcji oraz fachowej pielęgnacji.

3.4. Rynek pracy i bezrobocie

W gminie wiejskiej Wąpielsk, podobnie jak w innych rejonach kraju, w ostatnich latach zaobserwowano wzrost liczby osób bezrobotnych. W latach 2008 - 2013 liczba osób bezrobotnych wzrosła o 19,2 % (w tym liczba bezrobotnych mężczyzn wzrosła o 63,9%, natomiast liczba bezrobotnych kobiet wzrosła o 0,5%). Strukturę bezrobocia na terenie Gminy wiejskiej Wąpielsk przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Wąpielsk

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	281	352	308	277	295	335
mężczyźni	osoba	83	133	121	96	117	136
kobiety	osoba	198	219	187	181	178	199
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym							
ogółem	%	11,4	14,3	12,2	11,0	11,7	13,3
mężczyźni	%	6,3	10,0	8,8	6,9	8,5	9,8
kobiety	%	17,4	19,3	16,2	15,8	15,5	17,5

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Rypinie, na koniec 2013 roku, na terenie Gminy Wąpielsk zarejestrowanych było 201 osób bezrobotnych, co stanowiło 9% bezrobotnych powiatu. Gmina Wąpielsk, jest gminą o najmniejszej liczbie osób bezrobotnych w powiecie rypińskim. Szczegółowe dane o strukturze bezrobocia na terenie gminy powiatu rypińskiego, prezentuje tabela 12 i wykres 3.

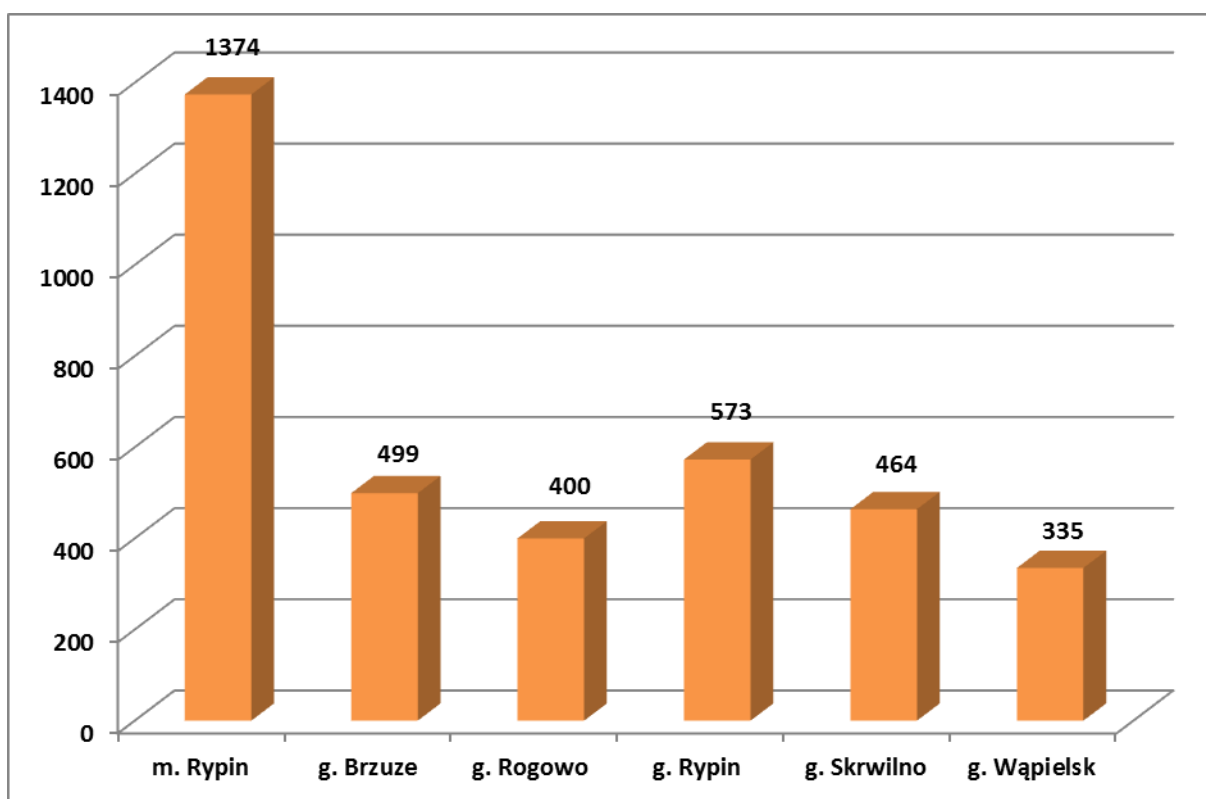
Tabela 12. Bezrobocie na terenie powiatu rypińskiego (stan na 31.12.2013 r.)

Wyszczególnienie		1. Liczba bezrobotnych	z prawem do zasiłku	2. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy	do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale
PUP RYPIN	ogółem	3 645	313	3 477	897	728	2 231
	kobiety	2 210	125	2 115	543	332	1 535
m. RYPIN	ogółem	1 374	140	1 299	285	313	827
	kobiety	834	62	795	167	155	567
g. BRZUZE	ogółem	499	36	483	151	90	331
	kobiety	296	11	287	94	33	221

g. ROGOWO	ogółem	400	50	386	106	71	235
	kobiety	245	25	234	64	29	162
g. RYPIN	ogółem	573	42	545	151	115	332
	kobiety	349	14	332	94	51	234
g. SKRWILNO	ogółem	464	28	439	108	76	305
	kobiety	287	11	272	64	38	212
g. WĄPIELSK	ogółem	335	17	325	96	63	201
	kobiety	199	2	195	60	26	139

Źródło: Dane PUP w Rypinie

Wykres 3. Bezrobocie na terenie gmin powiatu rypińskiego (stan na 31.12.2013 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Rypinie

Analizując dane dotyczące struktury osób bezrobotnych na terenie Gminy Wąpielsk należy zauważyć, że wśród osób bezrobotnych zdecydowaną przewagę wykazują kobiety (59,4% w 2013 roku).

Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu niepokojących zjawisk społecznych (tj. patologia, przestępczość czy uzależnienia od alkoholu), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych zjawisk w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków Gminy Wąpielsk na pomoc społeczną w zakresie

likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy.

Chcąc zmniejszać poziom bezrobocia, należałoby skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, a także stwarzać odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na swoim terenie m.in. poprzez tworzenie odpowiedniego systemu zachęt dla nowych przedsiębiorców lub poprzez wyznaczanie odpowiednich terenów inwestycyjnych.

4. Usługi publiczne na terenie Gminy Wąpielsk

4.1. Usługi społeczne

Jednym z czynników warunkujących atrakcyjność osiedleńczą jest dostępność usług społecznych. Podczas wyboru nowego miejsca zamieszkania brane są pod uwagę przede wszystkim: dostęp do oświaty oraz jakość oferty edukacyjnej, oferta kulturalna, baza sportowo - rekreacyjna, dostęp do opieki zdrowotnej, a także poziom bezpieczeństwa publicznego. Od stanu infrastruktury społecznej zależy także jakość życia obecnych mieszkańców Gminy i ich szanse rozwoju.

4.1.1. Oświata i nauka

Zespół administracyjny Szkół w Wąpielsku obsługuje jedno gimnazjum, 4 szkoły podstawowe oraz cztery oddziały przedszkolne:

- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Długiem,
- Szkoła Podstawowa w Półwiesku Małym,
- Szkoła Podstawowa w Radzikach Dużych,
- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Wąpielsku,
- Gimnazjum im. T. Halika w Radzikach Dużych.

PRZEDSZKOLA

Na terenie Gminy Wąpielsk funkcjonują cztery oddziały przedszkolne, które zapewniają opiekę najmłodszym mieszkańcom Gminy. Wszystkie placówki posiadają status placówek publicznych, a zaliczamy do nich:

- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Długiem
- Szkoła Podstawowa w Półwiesku Małym
- Szkoła Podstawowa w Radzikach Dużych
- Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Wąpielsku

Łącznie do tych placówek uczęszczało w 2013 r. 67 dzieci (stan na 31.12.2013 r.). Dzięki dobrze rozwiniętej opiece i edukacji przedszkolnej, Gmina zapewnia rodzinom dzieci (zwłaszcza młodym matkom) możliwość podjęcia lub kontynuacji pracy po powrocie z urlopu wychowawczego zwiększając tym samym ich szanse na rynku pracy. W każdej placówce publicznej zapewniony jest dostęp do wykwalifikowanej kadry. Każda z placówek posiada bogatą ofertę spędzania czasu dla dzieci, w tym: gry i zabawy dydaktyczne, zajęcia plastyczne, zabawy taneczne i ruchowe, naukę samodzielności, pobyt na świeżym powietrzu. Sympatyczni pracownicy, urozmaicone zajęcia i towarzystwo rówieśników sprawia, że dzieci chętnie przychodzą do tych placówek.

Tabela 13. Przedszkola na terenie Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)

Przedszkola / Oddziały przedszkolne				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Długiem	14	1	0	publiczna
Szkoła Podstawowa w Półwiesku Małym	5	1	0	publiczna
Szkoła Podstawowa w Radzikach Dużych	29	1	0	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Wąpielsku	19	1	0	publiczna

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wąpielsk

SZKOŁY PODSTAWOWE

Wszystkie szkoły podstawowe na terenie Gminy posiadają statut szkół publicznych.

Tabela 14. Wykaz szkół podstawowych na terenie Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)

Szkoly podstawowe				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Długiem	49	5,44	4	publiczna
Szkoła Podstawowa w Półwiesku Małym	55	7,06	2	publiczna

Szkoła Podstawowa w Radzikach Dużych	91	8,33	3,5	publiczna
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Wąpielsku	88	9,72	2	publiczna

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wąpielsk

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia. Szkoła łagodnie wprowadza uczniów w świat wiedzy dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny.

Wyniki testu 6-klasistów w 2012 roku dla przeciętnego ucznia klasy VI w Gminie Wąpielsk kształtowały się na poziomie średnio 22,19 punktów i były nie wiele niższe niż średnia dla kraju oraz odrobinę wyższe niż średnia dla województwa kujawsko - pomorskiego. Sytuacja nieco poprawiła się w 2013 roku, gdzie wynik ogólny testów dla Gminy Wąpielsk był wyższy zarówno od średniej krajowej i średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 15. Wyniki testów 6-klasistów w Gminie Wąpielsk w roku szkolnym 2012/2013

Wyszczególnienie	2012	2013
Wynik ogólny kraj	22,75	24,03
Wynik ogólny województwo kujawsko - pomorskie	22,13	23,6
Wynik ogólny Gmina Wąpielsk	22,19	25,6

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk, <http://www.oke.gda.pl/>**GIMNAZJA**

Na terenie Gminy Wąpielsk zlokalizowane jest jedno gimnazjum publiczne, tj. Gimnazjum im. T. Halika w Radzikach Dużych. Na koniec 2013 roku do szkoły tej uczęszczało 143 uczniów.

Tabela 16. Charakterystyka gimnazjów na terenie Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)

Gimnazja				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Gimnazjum im. T. Halika w Radzikach Dużych	143	14,56	3	publiczna

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wąpielsk

Uczniowie III klas gimnazjum co roku przystępują do obowiązkowego testu gimnazjalnego. Jego wyniki w Gminie Wąpielsk dla lat 2012 i 2013 na tle wyników ogólnopolskich i wojewódzkich przedstawia tabela 17.

Tabela 17. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Wąpielsk w roku szkolnym 2011/2012 i 2012/2013

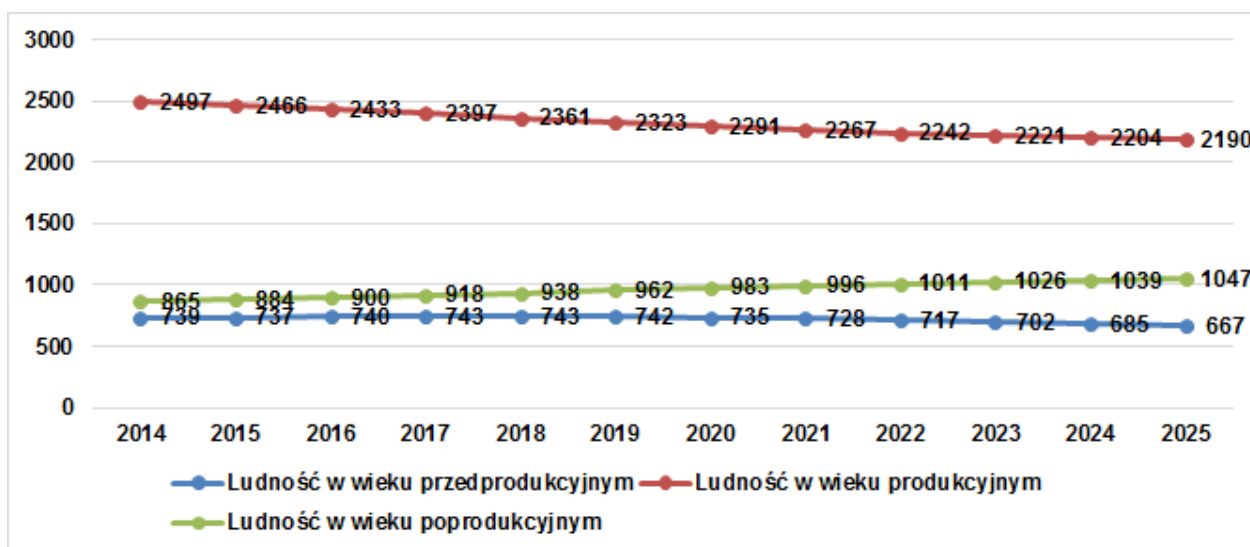
Wyszczególnienie	Rok 2012			Rok 2013		
	Gmina Wąpielsk	woj.	kraj	Gmina Wąpielsk	woj.	kraj
Część humanistyczna	66,6	61	62	57	65	68
Część matematyczno - przyrodnicza	49,6	46	48	49,1	46	48

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk, <http://www.oke.gda.pl/>

Analizując średnie wyniki testów uczniów III klas szkół gimnazjalnych z terenu Gminy Wąpielsk należy zauważyć, że w 2013 roku w każdej części egzaminu były one wyższe niż średnie wyniki dla województwa kujawsko – pomorskiego oraz kraju. Uzyskane wyniki są zadowalające. Wyjątek stanowi egzamin z części humanistycznej w 2013 roku, gdzie wyniki uczniów z Gminy Wąpielsk były niższe niż średnia dla województwa i dla kraju.

Na podstawie prognozy ludności na lata 2011-2035 sporządzonej przez GUS dla powiatu rypińskiego stworzono prognozę liczby ludności z podziałem na grupy wieku na terenie Gminy Wąpielsk.

Wykres 4. Prognoza liczby ludności dla Gminy Wąpielsk do 2025 roku [osoba]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Obserwowana w ciągu ostatnich kilku lat w skali kraju i Europy zmiana modelu rodziny (2+1) potwierdza, że coraz mniejszy jest udział rodzin wielodzietnych. Również migracje rodzin

w celach zarobkowych pociągają za sobą spadek liczby dzieci na danym terenie. W związku z tym, Gmina Wąpielsk zamierza realizować działania zwiększające jej atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną. Atrakcyjne warunki do zamieszkania będą skutkowały napływem nowych mieszkańców (w tym rodzin z dziećmi), dzięki czemu liczba uczniów w szkołach utrzyma się na poziomie zbliżonym do obecnego a nawet wzrośnie. Tym samym Gmina zapewni odpowiednie dochody z tytułu subwencji oświatowej, a także wyeliminuje ewentualną konieczność racjonalizacji sieci szkół na swoim terenie. Z kolei atrakcyjne warunki inwestycyjne to szansa na nowe miejsca pracy, co zminimalizuje zjawisko migracji części mieszkańców poza teren Gminy Wąpielsk w celach zarobkowych.

4.1.2. Ochrona zdrowia

Opiekę w zakresie zdrowia mieszkańców Gminy Wąpielsk sprawuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wąpielsku. Ośrodek zdrowia wraz z apteką mieści się obok Urzędu Gminy. Poradnictwa w zakresie leczenia i profilaktyki udzielało w tej jednostce 4 lekarzy i 4 pielęgniarki. Ambulatoryjną i stacjonarną opiekę zdrowotną zapewniają mieszkańcom gminy przychodnie specjalistyczne w szpitalu w Rypinie.

4.1.3. Sport i rekreacja

Sport w Gminie Wąpielsk jest nieodzownym elementem życia wielu jej mieszkańców, dlatego też Gmina wspiera rozwój dyscyplin sportowych zarówno finansowo jak i rzeczowo. Ważną rzeczą jest systematyczne tworzenie i rozbudowa niezbędnej bazy sportowej w Gminie, która już przyczyniła się do poprawy warunków uprawiania sportu, a w niedługim czasie może zaowocować osiąganiem coraz lepszych wyników przez młodzież oraz zwiększeniem zainteresowania uprawianiem sportu w Gminie. Gmina pracuje też nad stworzeniem warunków i możliwości dzieciom do rozwijania zainteresowań sportowych poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty, która będzie uwzględniała zainteresowania potencjalnych uczestników.

Głównym celem Gminy jest więc inicjowanie i organizowanie projektów własnych, współpraca ze środowiskami oświatowymi i sportowymi, realizacja ich potrzeb i oczekiwań, zachęcanie lokalnej społeczności do podejmowania różnorodnych form aktywności rekreacyjnej i sportowej.

Działalność Gminy obejmuje pomoc merytoryczną i finansową przy organizacji imprez sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez obce jednostki (zakup pucharów, dyplomów, nagród, udostępnianie sprzętu technicznego).

W 2011 roku powstał kompleks boisk sportowych przy Szkole Podstawowej w Wąpielsku, a także place zabaw obok świetlic wiejskich w miejscowościach Kiełpiny i Półwieski Mały,

doposażono również plac zabaw w miejscowości Ruszkowo. W 2012 roku do użytku oddano nową halę widowiskowo-sportową w miejscowości Radziki Duże. W 2014 roku powstały 4 nowe place zabaw przy oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

Idealnym miejscem do uprawiania różnego rodzaju sportów jest kompleks ORLIK 2012. Program „Moje Boisko 2012” zakłada wybudowanie nowoczesnych, bezpiecznych, ogólnodostępnych i nieodpłatnych kompleksów sportowo - rekreacyjnych. Kompleks w miejscowości Wąpielsk w swej ofercie posiada kompleks boisk ORLIK. Prócz tego, wyposażony jest w infrastrukturę oświetleniową, dzięki czemu z obiektu można korzystać nawet po zachodzie słońca.

Ponadto mieszkańcy Gminy mogą uprawiać sport na boiskach przy szkołach gminnych.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje hala widowiskowo-sportowa w Radzikach Dużych, która udostępniana jest wszystkim mieszkańcom Gminy. Od 1 stycznia 2015 r. zgodnie z Zarządzeniem Wójta Gminy Wąpielsk młodzież do lat 18 zamieszkująca na terenie Gminy Wąpielsk może w dni powszednie od poniedziałku do piątku w godzinach 16:00-18:00 korzystać bezpłatnie z hali sportowej w Radzikach Dużych.

Dzięki istnieniu warunków do uprawiania sportu i rekreacji, tj. boisk sportowych, hali sportowej oraz placów zabaw zauważalny jest wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem wśród mieszkańców Gminy. Rozwijającymi się amatorsko dziedzinami sportowymi są: piłka nożna, piłka ręczna, siatkówka, koszykówka oraz lekkoatletyka.

4.1.4. Kultura

Na terenie Gminy Wąpielsk znajdują się następujące obiekty kultury:

- gminna biblioteka publiczna z filiami we wsi Wąpielsk, Radziki Duże i Długie,
- świetlica wiejska w Wąpielsku, Półwiesku Małym, Ruszkowie, Kiełpinach i Długiem
- izba pamięci w Radzikach Dużych
- obiekty sakralne: na terenie gminy znajduje się parafia rzymsko-katolicka we wsi Radziki Duże, podlegająca dekanatowi w Rypinie.

Zadania z zakresu kultury na terenie Gminy Wąpielsk realizuje Gminna Biblioteka Publiczna w Wąpielsku z siedzibą w Radzikach Dużych wraz z dwoma filiami w: Wąpielsku i Długiem.

Na księgozbiór biblioteczny składają się:

- dla dzieci i młodzieży- lektury szkolne oraz ich opracowania, literatura młodzieżowa baśnie, bajki, powieści przygodowe, legendy i podania, komiksy, powieści fantastyczne itp.,
- lektury dla szkół średnich,
- dla dorosłych: powieści, poradniki, nowele, poezje, opowiadania,
- literatura piękna autorów angielskich, amerykańskich, francuskich, niemieckich,
- literatura popularno - naukowa we wszystkich dziedzinach,
- wiadomości o Unii Europejskiej.

Dodatkowo w czytelní dostępny jest dział wiadomości o regionie oraz encyklopedie, słowniki, atlasy, albumy, kroniki, leksykony, przewodniki, itp.. Rokrocznie w miarę posiadanych środków Biblioteka uzupełnia księgozbiór o nowości wydawnicze.

W placówkach bibliotecznych organizowane są wycieczki do bibliotek, lekcje biblioteczne oraz konkursy czytelnicze.

Do organizacji, które uczestniczą przy organizacji życia kulturalnego Gminy Wąpielsk zaliczamy również jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych w miejscowościach: Długie, Wąpielsk, Radziki Duże.

Główne imprezy kulturalne i sportowe organizowane cyklicznie na terenie Gminy to:

- Festyn Rycerski w Radzikach Dużych
- Dożynki Gminne
- Liga Piłkarska

4.1.5. Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną w zakresie pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Wąpielsk jest **Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąpielsku**, który realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Ośrodek realizuje następujące zadania:

1. zadania własne Gminy o charakterze obowiązkowym:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- b) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,

- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- j) praca socjalna,
- k) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- l) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- m) dożywianie dzieci,
- n) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- o) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- p) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- q) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu,
- r) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- s) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- t) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

2. zadania własne gminy:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,

- d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- e) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- f) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Świadczenia z pomocy społecznej obejmują:

1. świadczenia pieniężne:

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- e) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- f) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- g) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,

2. świadczenia niepieniężne:

- a) praca socjalna,
- b) bilet kredytowy,

- c) opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne,
- d) składki na ubezpieczenia zdrowotne,
- e) pomoc rzeczowa,
- f) sprawianie pogrzebu,
- g) poradnictwo specjalistyczne,
- h) interwencja kryzysowa,
- i) schronienie,
- j) posiłek,
- k) niezbędne ubranie,
- l) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- m) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- n) mieszkania chronione,
- o) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- p) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

GOPS w Wąpielsku realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz.593 z 2004 r.). Pomoc udzielana jest w formie finansowej, rzeczowej i socjalnej na wniosek osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Wąpielsk ze świadczeń GOPS w Wąpielsku w 2013 roku korzystały 872 osoby, z tego 858 z powodu ubóstwa, 589 z powodu bezrobocia, 160 osób z powodu niepełnosprawności, 276 osób z powodu długotrwałej choroby, 149 osób z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (tabela 18).

W porównaniu do roku 2011, łączna liczba korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy społecznej w Wąpielsku w 2013 roku wzrosła o 175 osób (tj. o 25%). Natomiast łączna kwota świadczeń w 2013 roku wyniosła 683 610,00 zł.

Należy podkreślić, że oczekiwany w wyniku realizacji odpowiedniej strategii rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy, a tym samym do zmniejszania bezrobocia na terenie Gminy i spadku liczby osób bezrobotnych korzystających obecnie z pomocy GOPS. Tym samym, Gmina będzie mogła część zaoszczędzonych środków finansowych przeznaczyć na inne zadania związane z pomocą społeczną lub wykorzystać zupełnie na inne cele (np. inwestycyjne).

Tabela 18. Pomoc społeczna na terenie Gminy Wąpielsk

Pomoc społeczna - świadczenia	Stan na dzień 31.12.2011r.	Stan na dzień 31.12.2012r.	Stan na dzień 31.12.2013r.
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	697	819	872
Z powodu ubóstwa	689	804	858
Z powodu bezrobocia	518	563	589
Z powodu niepełnosprawności	128	155	160
Z powodu długotrwałej choroby	231	309	276
Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	120	170	149
Kwota świadczeń w tys. zł [zadania własne gminy]	437.563,00	474.509,00	683.610,00
Kwota świadczeń w tys. zł [zadania zlecone gminy]	0	0	0

Liczba mieszkań socjalnych na terenie Gminy	0	0	0
---	---	---	---

Źródło: Dane Urzędu Gminy Wąpielsk

Dodatkowo dla uczniów szkół przyznawane są stypendia. Na rok szkolny 2014/2015 złożono wnioski o przyznanie stypendium szkolnego dla 199 uczniów szkół podstawowych, gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Przyznano stypendium szkolne 190 uczniom, 9 uczniów otrzymało decyzje odmowne z powodu przekroczenia kryterium dochodowego.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Wąpielsk stypendium szkolne otrzymywało w roku 2014:

- 15 uczniów uczęszczających do Szkoły Podstawowej w Długiem,
- 19 uczniów uczęszczających do Szkoły Podstawowej w Półwiesku Małym,
- 25 uczniów uczęszczających do Szkoły Podstawowej w Radzikach Dużych,
- 43 uczniów uczęszczających do Szkoły Podstawowej w Wąpielsku,
- 4 uczniów uczęszczających do szkół podstawowych poza Gminą Wąpielsk,
- 38 uczniów uczęszczających do Gimnazjum w Radzikach Dużych.

4.1.6. Bezpieczeństwo publiczne

W skali powiatu rypińskiego za stan bezpieczeństwa i porządku publicznego odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji. Na terenie Gminy Wąpielsk nie działa żaden posterunek policji w miejscowości gminnej. Ponadto na terenie gminy znajdują się 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP), wpisane do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, zlokalizowane w Wąpielsku, Radzikach Dużych i Długiem II.

Wg „Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk”, stan bezpieczeństwa i porządku na terenie powiatu i Gminy Wąpielsk oceniony został jako stosunkowo dobry. Przestępczość pospolita, a w niej głównie kryminalna ilościowo utrzymywała się na poziomie średnim, bez tendencji wzrostowych i charakteryzowała się stosunkowo wysoką wykrywalnością. W okresie objętym strategią, nie stwierdzono przestępczości zorganizowanej, a przestępczość gospodarcza występowała w niewielkiej skali

4.2. Usługi komunalne

Obszar Gminy Wąpielsk jest stosunkowo dobrze wyposażony w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej, na którą składają się:

- sieć wodociągowa ze stacją uzdatniania i ujęciami wody,

- sieć kanalizacji sanitarnej z mechaniczno-biologicznymi oczyszczalnią ścieków,
- sieć energetyczna,
- sieci telekomunikacyjne.

4.2.1. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne

WODOCIĄG

Gmina Wąpielsk jest w 90% zwodociągowana. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Wąpielsk, łączna długość czynnej sieci rozdzielczej w 2013 r. wynosiła 148 km, od której poprowadzono 770 km podłączeń do budynków.

W 2013 roku do gospodarstw domowych dostarczono 128 tys. dam³ wody (tabela 19).

Tabela 19. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na dzień 31.12.2013r.
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	148,0
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	770
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	128,00
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4000

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

Wodociągi są zasilane w wodę z ujęcia podziemnego poprzez stację uzdatniania i hydrofornie. Ujęcie gminne znajduje się we wsi Półwiesk Mały. Ujęcie gminne wody w Półwiesku Małym posiada 3 studnie o łącznej wydajności eksploatacyjnej 238 m³/h. Teren ujęcia wody w granicach ogrodzenia stanowi strefę ochrony bezpośredniej. Na terenie tym obowiązuje zakaz wykonywania wszelkiej działalności nie związanej z pracą ujęcia.

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk

KANALIZACJA

Na obszarze Gminy Wąpielsk funkcjonuje jedna mechaniczno-biologiczna komunalna oczyszczalnia ścieków w Wąpielsku (oddana do użytku w 1996 r.) Pracuje ona w oparciu o stawy biologiczne z napowietrzeniem. Przepustowość oczyszczalni określana na 118 m³/d jest wykorzystywana w niewielkim stopniu (około 35%), ze względu na słabo rozbudowany system kanalizacyjny i niewielką ilość ścieków dowożonych do punktu zlewnego. Dociążenie oczyszczalni jest niezbędnym warunkiem prawidłowego jej funkcjonowania.

Dla prawidłowego funkcjonowania systemu kanalizacji sanitarnej wykonano 4 przepompownie - po 2 w Radzikach Dużych i w Wąpielsku. Zgodnie z danymi

udostępnionymi przez Urząd Gminy Wąpielsk, łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami wynosi obecnie 14,4 km. Do kanalizacji podłączonych jest 142 budynki. W roku 2013 odprowadzono do oczyszczalni ścieków łącznie 18 dam³.

Niepokojącym jest fakt, że znaczna część ścieków powstających na terenie Gminy, jest gromadzona w zbiornikach bezodpływowych – szambach.

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk
Ważnym zadaniem w zakresie gospodarki ściekowej na terenie gminy jest dalsza rozbudowa systemu kanalizacyjnego. Należy również uwzględnić uchwałę Rady Gminy w sprawie dofinansowania przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie rozproszonej.

Tabela 20. Stan infrastruktury ściekowej na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na dzień 31.12.2013r.
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	14,4
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	142
ścieki odprowadzone z budynków zamieszkałych	dam ³	18
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1100
oczyszczalnie przydomowe	szt.	236

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

W związku z tym, że sieć wodno - kanalizacyjna jest jednym z podstawowych elementów warunkujących rozwój mieszkalnictwa i przedsiębiorczości na każdym terenie, to Gmina Wąpielsk systematycznie i w miarę zapotrzebowania realizuje inwestycje w tym zakresie. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej następuje w pierwszej kolejności na obszarze Gminy o większych skupiskach mieszkańców, gdzie rozbudowa ta jest uzasadniona i opłacalna ekonomicznie. Tym samym należy zakładać, że rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy (a tym samym wzrost gęstości zaludnienia w poszczególnych miejscowościach) przyczyni się do rozwoju sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków, co wpłynie w konsekwencji na dalszy wzrost jej atrakcyjności osadniczej. Z kolei w przypadku terenów inwestycyjnych konieczne będzie wcześniejsze uzbrojenie tych terenów w infrastrukturę wodno - ściekową, co zachęci potencjalnych inwestorów do inwestowania na tym terenie.

4.2.2. Zaopatrzenie w energię

O stopniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy Wąpielsk świadczy również sposób zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i gaz:

- **zaopatrzenie w energię elektryczną** – najważniejszym źródłem energii w województwie kujawsko-pomorskim jest elektrownia wodna we Włocławku. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działają 2 koncerny energetyczne ENERGA S.A. i ENEA S.A. Operatorem sieci elektroenergetycznej dla Gminy Wąpielsk jest ENERGA S.A.

System pracuje także w oparciu o zewnętrzne powiązania z układem krajowym sieci najwyższych napięć. Województwo zasilane jest liniami 220 kV i 400 kV i przez układ transformacji zasilana jest cała sieć elektroenergetyczna 110 kV, która w pewnym sensie jest siecią lokalną województwa. Stacje transformatorowe 110 kV/15 kV zlokalizowane w poszczególnych miastach zabezpieczają zasilanie stacji transformatorowych 15 kV/0,4 kV na terenie miast i okolicznych obszarów.

Takimi źródłami zasilania dla obszaru Gminy Wąpielsk są GPZ-ty 110 kV/15 kV zlokalizowane w Brodnicy i Rypinie, istnieje również możliwość zasilania z Golubia-Dobrzynia. W oparciu o wyżej wymienione GPZ-ty pracuje sieć średniego napięcia zasilana liniami magistralnymi o przekrojach 3 x AFI 70 z powyższych punktów zasilania. Z linii tych zasilana jest sieć rozgałęźna 15 kV wraz ze stacjami transformatorowymi 15 kV/0,4 kV napowietrznymi o mocy 160 i 250 kVA. Z tego systemu zasilana jest sieć 0,4 kV prowadzona bezpośrednio do odbiorców energii elektrycznej. Przez wschodnie tereny gminy przechodzi linia 110 kV relacji GPZ 110/15 kV „Brodnica - Podgórz” - GPZ 110/15 kV „Rypin”. Dla linii wysokiego napięcia 110 kV obowiązuje strefa ochronna 2 x 20 m licząc od osi linii w obie strony. W powyższej strefie obowiązuje zakaz lokalizowania obiektów przeznaczonych na pobyt stały ludzi, jednak lokalizować można inne obiekty i w zależności od jego rodzaju decyzje takie w miarę potrzeb gminy podejmuje Zakład Energetyczny.

Po przeprowadzonej modernizacji i rozbudowie sieci średniego napięcia, stan wiejskich elektroenergetycznych sieci rozdzielczych jest w znacznej części zadowalający.

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk

- **zaopatrzenie w gaz** – aktualnie Gmina Wąpielsk nie posiada dystrybucyjnego gazociągu wysokiego ciśnienia, który mógłby stanowić źródło zasilania w gaz ziemny Gminy. W związku z faktem, że obecnie Gmina nie jest zgazyfikowana, mieszkańcy korzystają z ciepła wytwarzanego w wyniku spalania węgla, oleju opałowego oraz drewna. Zupełnie inna sytuacja ma natomiast miejsce w zakresie zaopatrzenia odbiorców gazu propan - butan dla potrzeb bytowych związanych z energią potrzebną dla celów przygotowywania posiłków. W tym przypadku, głównie z uwagi na brak na terenie Gminy sieci gazowej występuje w zamian dystrybucja gazu propan

- butan w butlach 11 kg, realizowana przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą.
- **zaopatrzenie w energię ciepłą** – gospodarka ciepła na terenie Gminy Wąpielsk ma zdecentralizowany charakter. Oparta jest bowiem o kotłownie lokalne oraz paleniska indywidualne nadal zasilanych głównie węglem, drewnem, olejem opałowym oraz gazem propan-butan;
- **odnawialne źródła energii** – rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polityki energetycznej. Zwiększenie wykorzystania tych źródeł niesie za sobą większy stopień uniezależnienia się od dostaw energii z importu. Promowanie wykorzystania OZE pozwala na zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Energetyka odnawialna to zwykle niewielkie jednostki wytwórcze zlokalizowane blisko odbiorcy, co pozwala na podniesienie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego oraz zmniejszenie strat przesyłowych. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych cechuje się niewielką lub zerową emisją zanieczyszczeń, co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne. Rozwój energetyki odnawialnej przyczynia się również do rozwoju słabiej rozwiniętych regionów, bogatych w zasoby energii odnawialnej.

Wg informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Wąpielsk, na terenie Gminy korzysta się z następujących odnawialnych źródeł energii:

- energia słoneczna (instalacje solarne, ogniwa fotowoltaiczne, itp.),
- energia wiatru (elektrownie wiatrowe, małe turbiny wiatrowe, itp.) – w miejscowości Długie.

Ponadto zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Wąpielsk mieszkańcy oraz władze Gminy są zainteresowani odnawialnymi źródłami energii. W związku z czym istnieje możliwość, że kolejne pojedyncze budynki mieszkalne na terenie Gminy, w najbliższej przyszłości, zostaną wyposażone w instalacje solarne. Obecnie prowadzone są cztery postępowania w sprawie odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy.

4.2.3. Infrastruktura komunikacyjna

Sieć drogowa Gminy Wąpielsk składa się z:

- dróg powiatowych o łącznej długości 39,34 km, co stanowi około 30% ogólnej długości dróg na terenie Gminy,

- dróg gminnych o łącznej długości 92,35 km, co stanowi około 70% ogólnej długości dróg na terenie Gminy.

Ogólna długość dróg w Gminie Wąpielsk wynosi 131,69 km.

Tabela 21. Drogi powiatowe na terenie Gminy Wąpielsk

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Długość km
1.	2116C	Wrocki - Pusta Dąbrówka - Radziki Duże	4,95
2.	2118C	Szafarnia - Wąpielsk - Rypin	13,20
3.	2120C	Radomin - Szczutowo - Gulbiny	1,10
4.	2201C	Długie - Strzygi	2,40
5.	2202C	Radziki Duże - Osiek - Dzierżno	3,90
6.	2203	Wąpielsk - Wrzeszewo	4,00
7.	2204	Radziki Duże - Wąpielsk - Trąbin	8,16
8.	2205	Długie - Cetki	1,63
Razem		39,34	

Źródło: Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąpielsk

Tabela 22. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Wąpielsk

L.p.	Numer drogi	Przebieg	Długość km
1.	120101 C	Wąpielsk – Dunaj	0,702
2.	120102 C	Ruszkowo – granica Gminy – Plebanka	3,571
2.	120103 C	Ruszkowo – skrzyżowanie z drogą powiatową nr 2204 C	0,686
4.	120104 C	Długie – jezioro Długie	0,875
5.	120105 C	Ruszkowo – Długie	0,612
6.	120106 C	Długie I – Długie I	0,566
7.	120107 C	Ruszkowo – Ruszkowo	0,642
8.	120108 C	Długie I – Ruszkowo	3,654
9.	120109 C	Skrzyżowanie z drogą powiatową nr 2118 C – Wąpielsk	1,349
10.	120110 C	Długie – granica Długie	1,350
11.	120111 C	Długie II – Kozłówiec – Długie II	2,500
12.	120112 C	Skrzyżowanie z drogą powiatową nr 2118 C – Długie II (skrzyżowanie z drogą powiatową 2205 C)	1,443
13.	120113 C	Strzygi – Długie	1,656
14.	120114 C	Granica gminy – Długie	1,680
15.	120115 C	Jętek – Długie I	1,400
16.	120116 C	Długie – skrzyżowanie z drogą powiatową nr 2118 C	1,002
17.	120117 C	Skrzyżowanie z drogą powiatową nr 2201 C	1,779
18.	120118 C	Kiełpiny – Wąpielsk	1,807

19.	120119 C	Wąpielsk – Wąpielsk	0,622
20.	120120 C	Wąpielsk – skrzyżowanie z drogą gminną nr 120118 C	1,186
21.	120121 C	Kiełpiny – Kiełpiny	2,505
22.	120122 C	Radziki Duże – Bielawki – Wąpielsk	3,161
23.	120123 C	Radziki Duże – Radziki Małe - Kiełpiny	3,784
24.	120124 C	Kiełpiny – Długie	2,132
25.	120125 C	Radziki Małe – Kiełpiny (centrum)	3,175
26.	120128 C	Lamkowizna – Radziki Małe	1,593
27.	120129 C	Lamkowizna – Radziki Małe	3,296
28.	120130 C	Łapinóż – Łapinówek	1,106
29.	120131 C	Łapinówek – Radziki Małe	1,978
30.	120132 C	Rypienica – Lamkowizna – Radziki Duże	7,792
31.	120133 C	Lamkowizna – Kupno	2,747
32.	120134 C	Kupno – Tomkowo – Półwiesk Mały	6,065
33.	120135 C	Tomkowo	0,057
34.	120136 C	Radziki Duże – Półwiesk Mały	5,217
35.	120137 C	Radziki Duże – Kierz Radzikowski	4,783
36.	120138 C	Kierz Radzikowski	1,186
37.	120139 C	Tomkowo – skrzyżowanie z drogą powiatową nr 2118 C	2,559
38.	120140 C	Kierz Radzikowski - Tomkowo	2,703

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

Stan większości dróg powiatowych na terenie gminy ocenia się na poziomie stanu dobrego po niedawnych modernizacjach, stan pozostałych dróg jest niezadowolający a nawierzchnie tych dróg wymagają pilnej odnowy lub modernizacji. Drogi gminne również wymagają utwardzenia nawierzchni przy zwartej zabudowie, a na pozostałych odcinkach wyprofilowania nawierzchni.

Naprawa technicznego stanu sieci drogowej wymaga znacznych nakładów finansowych.

Na terenie Gminy Wąpielsk funkcjonuje również sieć **chodników, lecz brakuje ścieżek rowerowych**. Aby zapewnić odpowiedni poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego mieszkańcom Gminy, wskazana jest dalsza rozbudowa chodników i budowa ścieżek rowerowych.

Bezpieczeństwo mieszkańców zapewnia także oświetlenie uliczne. Wg danych uzyskanych z Urzędu Gminy Wąpielsk na dzień 31.12 2013 r., na terenie Gminy funkcjonuje 99 sztuk lamp ulicznych. Ich stan techniczny oceniony został jako dobry. Istnieje natomiast potrzeba inwestycyjna w zakresie rozbudowy istniejącej sieci oświetleniowej.

Infrastruktura komunikacyjna to również **transport publiczny**. Na terenie Gminy Wąpielsk pasażerowie obsługiwani są przez następujące linie komunikacyjne PKS:

- Toruń – Golub - Dobrzyń - Wąpielsk - Radziki Duże,
- Wąpielsk - Długie - Rypin,
- Brodnica - Wąpielsk.

Oferta autobusowa nie zaspokaja jednak obecnego zapotrzebowania. Należałoby zmienić układ linii i przystanków, aby zapewnić dobrą dostępność dla większości obszarów Gminy, a także należałoby zwiększyć liczbę i częstotliwość oferowanych kursów.

4.2.4. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Wąpielsk obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku. Jego wykonanie zostało powierzone Wójtowi Gminy Wąpielsk.

Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wąpielsk. Zgodnie z powyższym, podmiotem odpowiedzialnym za zorganizowanie odbioru i nadzorującym wywóz odpadów komunalnych jest Gmina, a nie, jak było do tej pory, właściciel nieruchomości. Pomiedzy właścicielami nieruchomości, a firmami wywozowymi, odbierającymi odpady nie są zawierane żadne umowy.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy objętymi zbiórką odpadów zostały także nieruchomości niezamieszkałe zlokalizowane na terenie Gminy Wąpielsk. W ramach omawianych przepisów, mieszkańcy ponoszą opłatę, za którą mogą oddawać nielimitowane ilości odpadów komunalnych. Mieszkańcy gospodarstw domowych, którzy nie zdecydowali się na prowadzenie segregacji, ponoszą wyższe koszty, związane z zagospodarowaniem odpadów komunalnych. W ramach opłaty odbierane są zarówno odpady zebrane selektywnie jak i odpady zmieszane.

Wg informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Wąpielsk, ilość zebranych odpadów na koniec 2013 roku, gromadzonych selektywnie w tonach, przedstawiona została w tabeli 23.

Tabela 23. Ilość odpadów gromadzonych selektywnie (T)

Rodzaj odpadów	Stan na dzień 31.12.2013 r.
Papier	13,9
Metal	0,2
Szkło	39,3
Tworzywa sztuczne	18,3
Tekstylia	-

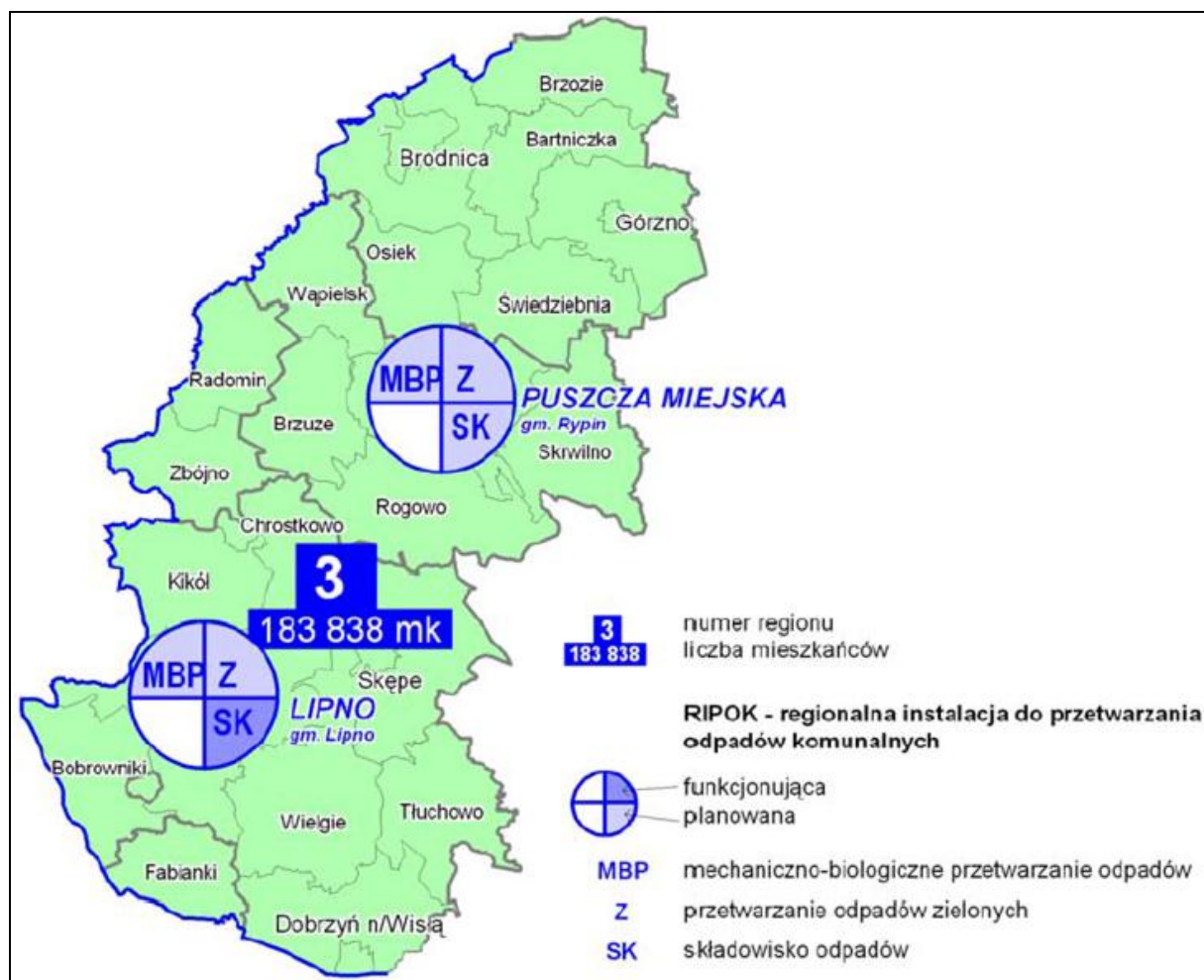
Odpady biodegradowalne	15,9
Gruz/odpady rozbiórkowe	0,08
Odpady wielkogabarytowe/zużyty sprzęt elektryczny	2,8
Pozostałe odpady komunalne	-

Źródło: Urząd Gminy Wąpielsk

Odpady problemowe mieszkańcy gminy mogą oddawać bezpłatnie do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023, teren województwa kujawsko - pomorskiego został podzielony na 7 Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi. Gmina Wąpielsk należy do Regionu Lipnowsko - Rypińskiego.

Rysunek 4. Region Lipnowsko - Rypiński

Źródło: Plan Gospodarki Odpadami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023

Jako instalacje dla tego regionu wskazuje się:

1. Instalacja regionalne:

- LIPNO gm. Lipno: mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych; przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów i wytwarzanie produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin; składowisko odpadów.
- PUSZCZA MIEJSKA gm. Rypin: mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych; przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów i wytwarzanie produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin; składowisko odpadów.

2. Instalacje zastępcze - do czasu uruchomienia (rozbudowy) RIPOK

- LIPNO gm. Lipno: sortownia odpadów; przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów i wytwarzanie produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin;
- PUSZCZA MIEJSKA gm. Rypin: sortownia odpadów; przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów i wytwarzanie produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin; składowisko odpadów;
- BRODNICA m. Brodnica: sortownia odpadów; składowisko odpadów.

4.2.5. Mieszkalnictwo

Zgodnie z danymi GUS, zasób mieszkaniowy Gminy Wąpielsk w 2013 roku tworzyło ogółem 1 041 mieszkań, o łącznej powierzchni 88 516 m².

Tabela 24. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Wąpielsk

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
mieszkania	mieszk.	1 031	1 035	1 021	1 031	1 035	1 041
izby	izba	3 965	3 987	4 162	4 199	4 222	4 248
powierzchnia użytkowa	m ²	82169	82577	86 719	87 430	87 964	88 516

Źródło: Dane GUS

Stopień wyposażenia budynków w instalacje techniczno-sanitarne jest bardzo dobry. Większość mieszkań posiada dostęp do podstawowych instalacji, tj. wodociągu, łazienki oraz centralnego ogrzewania.

Zgodnie z danymi GUS, na 1 041 mieszkań w 2013 roku:

- 67,4 % mieszkań posiadało centralne ogrzewanie,
- 81,3 % mieszkań było wyposażonych w łazienkę,

- 92,4 % mieszkań posiadało dostęp do wodociągu.

Zadaniem własnym Gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach, które nie posiadają tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Jak wynika z „Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wąpielsk na lata 2014-2018”, w skład mieszkaniowego zasobu Gminy wchodzi 26 lokali mieszkalnych w sześciu budynkach o łącznej powierzchni 1 368,6 m². W swoim zasobie mieszkaniowym Gmina nie posiada wyodrębnionych lokali socjalnych. W Programie przewidziano, że stan zasobu mieszkaniowego Gminy będzie ulegał zmniejszeniu poprzez wykup lokali lub ich sprzedaż.

Stan budynków jest dobry, albo średni, wymagają one jedynie bieżących napraw i konserwacji. Wszystkie budynki wyposażone są w wodę i centralne ogrzewanie (olejowe lub etażowe), 2 budynki podłączone są do zbiorczego systemu kanalizacji, nieczystości z pozostałych budynków gromadzone są w zamkniętych zbiornikach bezodpływowych.

Gmina nie posiada lokali socjalnych.

5. Uczestnictwo Gminy Wąpielsk w stowarzyszeniach

Gmina Wąpielsk realizując zadania własne, jak również inne zadania inwestycyjne, współpracuje z innymi podmiotami sektora publicznego, z którymi zawarła umowy partnerskie.

Gmina Wąpielsk może poszczycić się realizacją wspólnych projektów z następującymi partnerami:

- **Stowarzyszenie Gmin Ziemi Dobrzyńskiej** – zgodnie ze Statutem, celami Stowarzyszenia są:
 1. Upowszechnianie idei samorządności lokalnej;
 2. Ochrona wspólnych interesów jego członków;
 3. Wspieranie działań zmierzających do racjonalnego ukształtowania regionalnego;
 4. Koordynacja współdziałania gmin zmierzająca do podtrzymania i upowszechnienia wspólnych tradycji historycznych, kulturalnych i gospodarczych Ziemi Dobrzyńskiej;
 5. Podejmowanie działań zmierzających do gospodarczego i kulturalnego rozwoju Ziemi Dobrzyńskiej;
 6. Działanie na rzecz ochrony środowiska;
 7. Popularyzowanie wiedzy o Ziemi Dobrzyńskiej;

8. Podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z partnerami zagranicznymi.
9. Prowadzenie działalności pożytku publicznego objętej celami statutowymi, w tym również na zlecenie organów administracji publicznej.

Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

1. Wymianę doświadczeń w zakresie wykonywania zadań pomiędzy gminami;
 2. Prowadzenie prac informacyjnych i konsultacyjnych, mających na celu wspólne rozwiązania problemów poszczególnych dziedzin działania;
 3. Prowadzenie działalności wydawniczej, szkoleniowej i promocyjnej dotyczące problematyki działania stowarzyszenia i jego członków;
 4. Podejmowanie realizacji i koordynacji przedsięwzięć gospodarczych i kulturalnych mających znaczenie dla całego regionu;
 5. Opiniowanie aktów prawnych w tych częściach, które dotyczą działania stowarzyszenia, podejmowania własnych inicjatyw legislacyjnych;
 6. Wszelkie inne działania mogące przyczynić się do realizacji celów stowarzyszenia i interesów jego członków;
 7. Inicjowanie i wspieranie współpracy z zagranicą.
- **Związek Gmin Północnego Mazowsza** - zgodnie ze Statutem, zadaniem Związku jest wykonywanie zadań publicznych, zaspakajanie potrzeb wspólnot samorządowych, których charakter i zakres wymaga współdziałania międzygminnego.

Do zadań Związku należą w szczególności :

1. Realizacja wspólnych przedsięwzięć w zakresie budowy infrastruktury technicznej i społecznej gmin – uczestników Związku;
 2. Realizacja wspólnych przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska;
 3. Reprezentowanie wspólnych interesów gospodarczych, społecznych i ekonomicznych w kontaktach zewnętrznych;
 4. Promocja gospodarcza gmin – uczestników Związku.
- **Związek Gmin Wiejskich RP** - organizacja samorządów wiejskich w Polsce powołana do integracji gmin, rozwoju samorządności lokalnej oraz lobbingu na rzecz gmin wiejskich.

Podstawowym celem Związku jest integracja samorządów wiejskich i rozwiązywanie typowych problemów tego środowiska. Obecnie Związek zrzesza ponad 550 gmin wiejskich z terenu całego kraju. Wspólne działania za pośrednictwem Związku pomagają w sposób zorganizowany walczyć o interesy członków. Działania prowadzone są na wielu płaszczyznach. Dotyczą zarówno negocjacji z Rządem, konsultacji w Parlamencie, wymiany

doświadczeń pomiędzy członkami, jak i działań w celu gospodarczego i kulturalnego rozwoju gmin wiejskich.

Misją Związku jest służba na rzecz społeczności gmin wiejskich a szczególnie pomoc w wysiłkach skierowanych na:

- rozwój demokracji lokalnej,
 - stworzenie warunków lokalnego rozwoju gospodarczego,
 - integrację gmin i rozwój samorządności lokalnej.
-
- **Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ** - obejmująca obszar 8 gmin położonych na Ziemi Dobrzyńskiej: Brzuze, Górzno, Osiek, Rogowo, Rypin, Skrwilno, Świedziebna, Wąpielsk

„Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ” zostało zarejestrowane w Sądzie Rejonowym w Toruniu dnia 07.04.2006 r. pod numerem 0000254737.

Lokalna Grupa Działania posiada status prawny stowarzyszenia, działając pod nazwą „Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ”. Podmiot ten jest dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, mającym na celu działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, aktywizowanie ludności wiejskiej, realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR) opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD) oraz prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Stowarzyszenia.

Misja Stowarzyszenia określona została następująco: „Obszar LGD sprzyjający rozwojowi przedsiębiorczości i turystyki, atrakcyjnym miejscem życia, pracy i wypoczynku dla każdego”.

Wizją Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Północ jest poprawa jakości i warunków życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, pobudzanie przedsiębiorczości oraz innowacyjnej działalności pozarolniczej, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i poszanowaniem środowiska naturalnego, przy wykorzystaniu bogactwa posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych.

- **Związek Gmin Rypińskich z siedzibą w Rypinie.**

Zaspokajanie potrzeb i stworzenie optymalnych warunków do funkcjonowania społeczeństwa jest jednym z głównych zadań samorządu lokalnego. Efektywne kierowanie gminą musi polegać na aktywnej współpracy z liderami środowisk lokalnych. Działalność **organizacji**

pozarządowych i **stowarzyszeń** jest istotnym elementem spajającym i aktywizującym społeczność lokalną, dzięki czemu możliwe jest skuteczne i szybkie rozwiązywanie problemów lokalnych. Gmina Wąpielsk od lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi.

Należy podkreślić, że współpraca partnerska Gminy Wąpielsk z innymi podmiotami sektora publicznego jest szansą dla rozwoju samej Gminy, jak i całego regionu. Dzięki partnerstwom możliwe będzie zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej, inwestycyjnej i turystycznej Gminy poprzez wspólne realizowanie niektórych projektów technicznych i społecznych. Partnerstwo umożliwia osiągnięcie korzyści z realizacji danej inwestycji przy znacznie mniejszych nakładach (w ramach projektów partnerskich, koszty projektu rozkładają się proporcjonalnie na każdego z partnerów).

6. Analiza budżetu Gminy Wąpielsk za lata 2008-2013

6.1. Dochody budżetu Gminy Wąpielsk

Dane dotyczące zmiany struktury poszczególnych dochodów budżetu Gminy Wąpielsk w latach 2008 – 2013 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 25. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody ogółem	zł	10 089 639,08	10 790 443,32	10 750 853,83	14 683 667,76	12 563 544,15	12 565 668,75
Dochody majątkowe	zł	27 000,00	562 200,00	508 295,16	3 916 694,97	597 864,61	0,00
% udział	%	0,27%	5,21%	4,73%	26,67%	4,76%	0,00%
Dochody bieżące	zł	10 062 639,08	10 228 243,32	10 242 558,67	10 766 972,79	11 965 679,54	12 565 668,75
% udział	%	99,73%	94,79%	95,27%	73,33%	95,24%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Struktura dochodów Gminy Wąpielsk na przestrzeni analizowanych lat wykazuje tendencję wzrostową. Od 2008 roku nastąpił wzrost dochodów Gminy Wąpielsk o 24,54%.

Udział **dochodów bieżących** w ogólnej strukturze dochodów Gminy zmieniał się z każdym rokiem, jednak zawsze utrzymywał wysoki poziom. I tak w 2008 r. wyniósł 99,73%, w 2009 – 94,79%, w 2010 r. – 95,27%, w 2011 r. – 73,33%, w roku 2012 – 95,24%, a w 2013 r. – 100,00%. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych danej jednostki samorządu terytorialnego i to na ich wysokość gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy udział mają one w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej możliwy do osiągnięcia m.in. w wyniku realizacji inwestycji służących lokowaniu nowej oraz dalszemu rozwojowi istniejącej działalności gospodarczej oraz

rozwojowi mieszkalnictwa. Procesy te z kolei w dłuższym okresie czasu zwiększają bazę podatkową.

W strukturze dochodów Gminy Wąpielsk zauważalne jest także występowanie co roku (pomijając rok 2013) **dochodów majątkowych**, do których zalicza się:

- dotacje i środki przeznaczone na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Analizując strukturę dochodów Gminy Wąpielsk z podziałem na ich rodzaj, to największy udział w 2012 roku stanowiły subwencje Gminy, a następnie dochody własne i dotacje.

Tabela 26. Dochody Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	Jed. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody ogółem	zł	10 089 639,08	10 790 443,32	10 750 853,83	14 683 667,76	12 563 544,15	12 565 668,75
Dochody własne	zł	1 976 254,05	2 373 841,72	2 381 314,68	4 011 123,30	2 505 941,85	2 524 218,55
% udział	%	19,59%	22,00%	22,15%	27,32%	19,95%	20,09%
Subwencja ogólna	zł	4 820 299,00	5 454 084,00	5 234 891,00	5 515 375,00	6 078 698,00	6 360 988,00
% udział	%	47,77%	50,55%	48,69%	37,56%	48,38%	50,62%
Dotacje ogółem	zł	-	2 962 517,60	3 134 648,15	5 157 169,46	3 978 904,30	3 680 462,20
% udział	%	-	27,46%	29,16%	35,12%	31,67%	29,29%

Źródło: Dane GUS

Dochody własne

Wysokość dochodów własnych Gminy Wąpielsk ulegała wahaniom, jednakże w latach 2008-2013 odnotowano ponad 27,73% wzrost dochodów własnych.

Tabela 27. Poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy Wąpielsk [zł]

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody własne	zł	1 976 254,05	2 373 841,72	2 381 314,68	4 011 123,30	2 505 941,85	2 524 218,55
dochody podatkowe - podatek rolny	zł	441 952,04	426 769,31	444 441,37	499 301,34	657 133,09	686 180,33
dochody podatkowe - podatek leśny	zł	38 603,10	37 748,00	40 088,00	44 900,56	51 179,44	50 115,20
dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	zł	379 302,20	420 718,00	450 122,86	469 697,18	455 823,15	463 232,28
dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	zł	6 600,00	6 739,50	10 596,75	16 223,75	19 540,60	24 975,40
wpływy z opłaty skarbowej	zł	19 435,40	19 002,50	14 340,00	14 681,60	14 889,00	11 296,00
dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	zł	34 048,30	27 913,70	35 071,97	46 820,13	23 374,00	39 474,70
dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	zł	-	-	-	-	2 072,00	522,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	zł	-	-	-	-	145 506,55	143 826,00
wpływy z opłaty targowej	zł	-	-	-	-	2 885,00	2 310,00
dochody z majątku	zł	34 134,59	31 522,85	47 750,66	51 019,54	42 068,26	41 326,03

wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	zł	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	136 002,40
wpływy z usług	zł	3 039,26	6 929,40	11 993,92	8 071,00	16 370,96	12 657,50
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	zł	17 076,45	25 000,00	438 138,16	1 895 841,63	116 058,37	0,00
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - inwestycyjne	zł	0,00	0,00	438 138,16	1 895 841,63	116 058,37	0,00
dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	zł	34 134,59	31 522,85	37 593,66	43 120,54	39 462,02	41 326,03
dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	zł	913 744,64	928 472,51	981 768,95	1 082 757,96	1 210 033,15	1 270 950,52

Źródło: Dane GUS

Tabela 28. Udział w podatkach stanowiących dochód państwa w Gminie Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	zł	759 285,52	572 729,32	585 367,25	676 291,84	781 074,80	813 199,05
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	zł	711 092,00	538 072,00	561 440,00	657 522,00	771 810,00	804 729,00
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	zł	48 193,52	34 657,32	23 927,25	18 769,84	9 264,80	8 470,05

Źródło: Dane GUS

Największy udział w dochodach własnych Gminy Wąpielsk stanowią dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – 50,35% dochodów własnych Gminy w 2013 r. Wysoki udział w dochodach własnych Gminy Wąpielsk mają również wpływy z tytułu podatku rolnego (27,18%) oraz podatku od nieruchomości (18,35%).

W analizowanym okresie można zauważyć wzrost dochodów z tytułu większości podatków. Spadek nastąpił jedynie w przypadku wpływu z opłat skarbowych.

Należy podkreślić, że Gmina Wąpielsk może w sposób pośredni oddziaływać na wysokość dochodów z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, m.in. poprzez systematyczne tworzenie dogodnych warunków do osiedlania się na swoim terenie.

Subwencja ogólna

Dochody z tytułu subwencji ogólnej stanowiły w roku 2008 – 47,77% ogółu dochodów Gminy Wąpielsk, zaś w roku 2013 – 50,62%. Ponad 55% subwencji ogółem stanowi subwencja oświatowa.

Tabela 29. Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Subwencja ogólna	zł	4 820 299,00	5 454 084,00	5 234 891,00	5 515 375,00	6 078 698,00	6 360 988,00
część oświatowa subwencji ogólnej	zł	2 785 086,00	3 002 973,00	2 998 343,00	3 172 783,00	3 362 157,00	3 521 858,00
uzupełnienie subwencji ogólnej	zł	0,00	0,00	0,00	0,00	8 008,00	0,00
część wyrównawcza subwencji ogólnej	zł	1 969 980,00	2 381 397,00	2 236 548,00	2 339 917,00	2 621 692,00	2 761 645,00
część równoważąca subwencji ogólnej	zł	65 233,00	69 714,00	0,00	2 675,00	86 841,00	77 485,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Biorąc pod uwagę, że subwencja jest formą uzupełnienia dochodów własnych, które z różnych powodów nie są dopasowane do poziomu wydatków ponoszonych przez gminę, to im większy udział subwencji w dochodach gminy, tym większe ryzyko pojawienia się trudności w długookresowym bilansowaniu budżetu. To z kolei może przełożyć się na zmniejszenie inwestycji w regionie, a w konsekwencji zwiększenie bezrobocia i wzrost przepaści w rozwoju gospodarczym w stosunku do ogółu samorządów tego samego szczebla. Efektem takiego postępowania może być jeszcze większe uzależnienie budżetu od subwencji. Należy jednak podkreślić, że subwencja jest bardziej stabilnym źródłem dochodów niż np. dochody własne.

Dotacje

Gmina otrzymuje wsparcie z budżetu państwa w formie dotacji w formie:

- dotacji przysługującej gminie w wysokości nie pobranych kwot z tytułu ulg i zwolnień określonych w ustawie z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym (Dz. U. z 1993 roku Nr 94, poz. 431 z późn. zm.), ustawie z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.), czyli rekompensaty z tytułu ubytku dochodów własnych;
- dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gminy;
- dotacji celowej z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie oraz dotacje celowe na inne zadania zlecone gminie ustawami.

Dotacje ogólne mają charakter wyrównawczy: służą finansowaniu niedoboru budżetowego szczebla lokalnego. Dotacje celowe służą natomiast finansowaniu ściśle określonych zadań publicznych.

W perspektywie lat 2009-2013 wysokość dotacji celowych przekazanych Gminie Wąpielsk zwiększyła się o 8,44%. Należy również zauważyć, że udział dotacji ogółem w dochodach ogółem Gminy Wąpielsk w latach 2009 – 2013 zwiększył się o 1,83 p.p.

Tabela 30. Dotacje w budżecie Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dotacje ogółem	zł	b.d.	2 962 517,60	3 134 648,15	5 157 169,46	3 978 904,30	3 680 462,20
% udział w dochodach ogółem	%	-	27,46%	29,16%	35,12%	31,67%	29,29%
dotacje celowe	zł	3 293 086,03	2 873 650,11	3 002 824,49	3 536 434,29	3 366 308,82	3 571 261,52
dotacje pozostałe	zł	-	88 867,49	131 823,66	1 620 735,17	612 595,48	109 200,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

6.2. Wydatki budżetu Gminy Wąpielsk

W latach 2008-2013 wydatki Gminy Wąpielsk wzrosły o 26,47%. Największy udział stanowią **wydatki bieżące** (ponad 91,19% w 2013 roku), które przeznaczane są na bieżące realizowanie zadań własnych Gminy. W okresie 2008-2013 można zaobserwować ogólny wzrost wydatków bieżących Gminy, który jest spowodowany:

- realizowaniem przez Gminę Wąpielsk nowych zadań, które zostały sędowane na wszystkie gminy przez Państwo, jednakże nie zostały przekazane dodatkowe środki na ich realizację. W związku z tym, Gmina realizuje więcej zadań własnych przy takim samym budżecie,
- pojawieniem się nowych kosztów eksploatacyjnych generowanych przez nowo zrealizowane inwestycje (np. koszty utrzymania dróg, boisk wielofunkcyjnych itp.).

Należy zauważyć, że oprócz wydatków bieżących, w budżecie Gminy Wąpielsk występują również **wydatki majątkowe**, wynikające z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego Gminy, a przede wszystkim poprawę jakości życia mieszkańców. Szczególnie duży ich udział odnotowano w latach 2011 i 2012, gdy osiągnęły one odpowiednio 21,35% i 22,22% ogólnych wydatków Gminy.

Tabela 31. Wydatki Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	zł	9 578 578,89	11 473 776,54	12 205 561,73	12 400 076,66	13 603 771,33	12 113 939,53
wydatki majątkowe ogółem	zł	325 483,20	2 423 838,78	2 544 142,61	2 646 904,20	3 022 820,21	1 067 684,96
% udział wydatków majątkowych	%	3,40%	21,13%	20,84%	21,35%	22,22%	8,81%
wydatki bieżące ogółem	zł	9 253 095,69	9 049 937,76	9 661 419,12	9 753 172,46	10 580 951,12	11 046 254,57
% udział wydatków bieżących	%	96,60%	78,87%	79,16%	78,65%	77,78%	91,19%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Tabela 32. Struktura wydatków Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

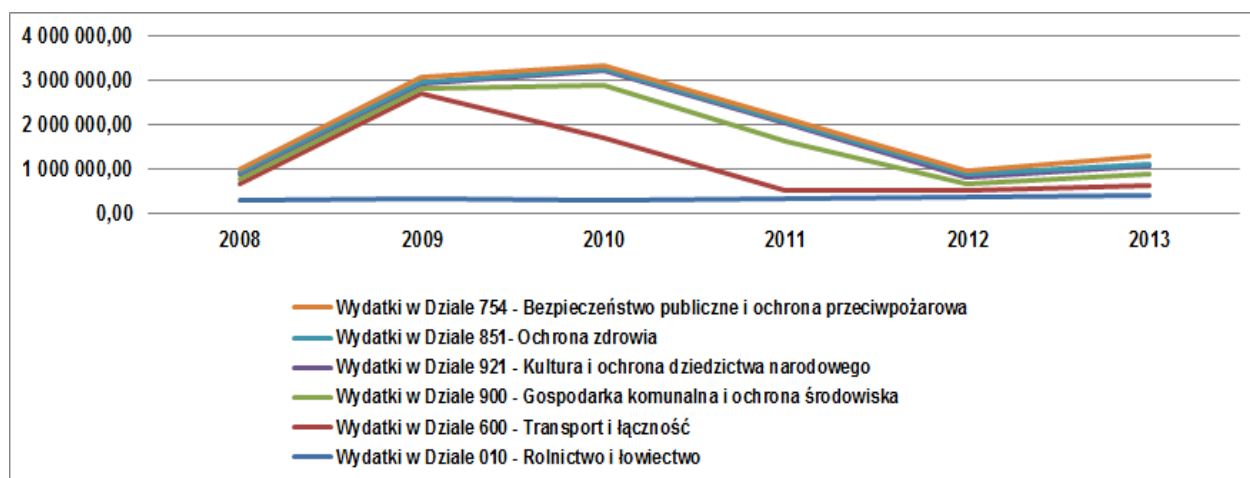
Wyszczególnienie	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	zł	9 578 578,89	11 473 776,54	12 205 561,73	12 400 076,66	13 603 771,33	12 113 939,53
Wydatki w Dziale 010 - Rolnictwo i	zł	302 813,44	347 724,23	324 459,16	360 672,55	363 536,20	434 850,36

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WĄPIELSK NA LATA 2015 - 2025

łowiectwo							
Wydatki w Dziale 600 - Transport i łączność	zł	384 236,52	2 372 886,17	1 396 682,04	165 660,82	180 901,92	222 811,22
Wydatki w Dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	104 694,39	96 666,99	1 168 997,77	1 103 718,48	148 324,63	232 597,38
Wydatki w Dziale 700 - Gospodarka mieszkaniowa	zł	3 493,81	0,00	1 637,17	2 600,00	9 191,71	2 352,10
Wydatki w Dziale 801 - Oświata i wychowanie	zł	3 938 118,39	4 059 980,87	4 197 616,76	4 255 568,31	4 348 094,11	4 570 678,75
Wydatki w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	111 731,87	125 610,16	355 057,36	404 296,18	130 733,88	202 269,07
Wydatki w Dziale 851- Ochrona zdrowia	zł	27 624,98	22 469,11	30 931,81	40 928,30	65 026,98	46 423,36
Wydatki w Dziale 852 - Pomoc społeczna	zł	-	-	-	-	3 064 870,90	3 142 721,06
Wydatki w Dziale 852 - Pomoc społeczna i w Dziale 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	2 909 837,21	2 532 636,66	2 840 926,72	2 845 133,35	-	-
Wydatki w Dziale 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	zł	-	-	-	-	117 427,20	159 733,88
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	zł	1 587,50	23 242,01	37 936,77	-	-	-
Wydatki w Dziale 926 - Kultura fizyczna	zł	-	-	-	1 314 356,33	3 082 560,99	905 709,20
Wydatki w Dziale 750 - Administracja publiczna	zł	1 158 338,98	1 265 985,78	1 286 779,17	1 366 598,03	1 364 395,11	1 447 726,09
Wydatki w Dziale 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	80 678,04	103 040,49	80 413,99	78 217,76	80 951,52	179 501,42
Wydatki poniesione w rozdziałach ***78 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych Dział 852 - Pomoc społeczna	zł	0,00	0,00	0,00	7 500,00	0,00	6 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Wykres 5. Wybrane wydatki Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

Źródło: Opracowanie własne

Analizując strukturę wydatków Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 można zauważyć następujące relacje:

- w całym analizowanym okresie, największa część środków finansowych kierowana była na cele oświaty i wychowania – w 2013 roku wydatki te stanowiły 37,73% wszystkich wydatków Gminy Wąpielsk. Oprócz podstawowych wydatków na oświatę, Gmina Wąpielsk realizuje szereg innych wydatków związanych z utrzymaniem pracowników obsługi szkół i przedszkoli, koszty związane z dowozem dzieci do szkół, obsługa ekonomiczno-administracyjna szkół, środki przeznaczone na kształcenie i doskonalenie nauczycieli, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla emerytowanych nauczycieli, inne wydatki jak nagrody dla dzieci za udział w szeregu konkursach i olimpiadach tematycznych. Ponadto, Gmina na bieżąco finansuje remonty placówek oświatowych. Wydatki na oświatę związane są zatem głównie z zapewnieniem bazy oświatowej o wysokim standardzie, a także z zapewnieniem wysokiego poziomu nauczania. Ograniczenie tych wydatków wpłynie niekorzystnie na poziom i wizerunek oświaty na terenie Gminy Wąpielsk, nad którym to pracuje intensywnie już od kilku lat. W związku z tym, w dłuższym okresie należy dążyć do zwiększenia subwencji oświatowej poprzez zwiększenie liczby uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie Gminy. Wzrost liczby uczniów nastąpi w wyniku zwiększenia atrakcyjności Gminy pod względem osadnictwa. W wyniku migracji na teren Gminy Wąpielsk wzrośnie m.in. liczba dzieci, a każdy uczeń to dodatkowe dochody dla Gminy z tytułu subwencji oświatowej;
- drugim znaczącym obszarem pod względem wydatków Gminy Wąpielsk była pomoc społeczna. Udział tej grupy wydatków w 2013 roku wyniósł 253,94% i wzrósł o około 8% w stosunku do 2008 r. co wynikało m.in. ze zmiany przepisów prawa (m.in. Ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, która to doprowadziła do zwiększenia potencjalnej liczby beneficjentów świadczeń alimentacyjnych lub Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zgodnie z którą Gmina ma współfinansować pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym oraz współfinansować pieczę zastępczą). Wprawdzie podstawowym źródłem finansowania większości wydatków Gminy były dotacje budżetu państwa przekazywane na realizację zadań zleconych, jednak z upływem czasu zwiększał się także zakres zadań finansowanych środkami własnymi budżetów gmin. Ponadto, analizując zachodzące zmiany demograficzne należy zakładać, że udział tej grupy wydatków w ogólnej kategorii wydatków będzie wykazywał w dłuższym okresie czasu tendencję rosnącą;

- trzecimi co do wielkości wydatkami Gminy Wąpielsk były wydatki na administrację publiczną, które w 2013 roku stanowiły 11,95% wydatków Gminy. Wydatki te obejmowały przede wszystkim wydatki na wynagrodzenia pracowników administracji, wydatki bieżące (np. na energię, zakup artykułów biurowych, obsługę prawną, usługi telekomunikacyjne i internetowe, szkolenia pracowników), a także wydatki związane z pracami remontowymi w budynkach administracji publicznej oraz wydatki związane z promocją Gminy Wąpielsk.

Wysokość wydatków na administrację publiczną wzrosła w stosunku do 2008 roku o 24,98%;

- wysoki udział w wydatkach Gminy Wąpielsk stanowiły również wydatki na: kulturę fizyczną – 7,48%, rolnictwo – łowiectwo – 3,59%, gospodarkę komunalną i ochronę środowiska – 1,92% oraz na transport i łączność – 1,84% wydatków Gminy.

Należy jednak podkreślić, że w latach 2005-2012 władze centralne przekazały gminom nowe zadania albo rozszerzyły zakres dotychczas realizowanych zadań bez odpowiedniego zabezpieczenia ich finansowania. Dodatkowo liczne zmiany ustawowe spowodowały zmniejszenie dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego. Do zmian tych należą m.in.:

- nowe zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej - Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., nakłada na jednostki samorządu terytorialnego wiele nowych zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną. Ustawa wprowadza przede wszystkim nowe kategorie pracowników samorządowych – asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Niejasne sformułowania użyte w ustawie stawiają pod znakiem zapytania obligatoryjność zatrudniania w gminach asystentów rodziny. Ponadto, ustawa nakłada na gminę liczne zadania własne, których realizacja wymaga znacznych środków finansowych. Szczegółowe ich wyliczenie określa dział VI ustawy. Od 1 stycznia 2012 r. do zadań własnych każdej gminy należy także:
 - opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
 - tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
 - współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

- zwiększenie obowiązkowej składki rentowej o 2% po stronie pracodawcy. Podwyżkę tych kosztów samorząd musi sfinansować sam;
- wzrost wynagrodzeń nauczycieli o 7% w 2011 r. i o 3,85% w 2012 r. Subwencja oświatowa nie pokrywa w całości podwyżek, co oznacza dla budżetu Gminy Wąpielsk konieczność dopłat z własnego budżetu;
- dodatkowe koszty związane m.in. z systemem ZMOKU (ustawa o ewidencji ludności i dowodach osobistych) lub z nową ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- ustawa z 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej – całkowicie nowa regulacja, która nakłada nowe zadania w zasadniczej części ustawy oraz (art. 23) wprowadza zmiany w Prawie geodezyjnym i kartograficznym dotyczącym m.in. gmin (ewidencja miejscowości, ulic i adresów);
- ustawa z 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami, której rozdział 16 mówi, że koszty zezwoleń na kierowanie pojazdami uprzywilejowanymi ochotniczych straży pożarnych są finansowane z budżetu gminy.

Gmina Wąpielsk (podobnie jak inne gminy w Polsce), zmuszona jest pokrywać koszty związane z realizacją nowych zadań narzuconych przez władze centralne z budżetu własnego.

W związku z tym, że zmiany te dotyczą różnych obszarów funkcjonowania Gminy, to konsekwencją tych zmian jest znaczny wzrost wydatków bieżących Gminy Wąpielsk (zwłaszcza w ramach administracji publicznej, opieki społecznej oraz gospodarki komunalnej), co w konsekwencji wpływa na wzrost udziału tych wydatków w ogólnej strukturze wydatków Gminy.

6.3. Wynik budżetów Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013

W tabeli 34 przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013, obrazując tym samym wysokość deficytu budżetowego lub nadwyżki budżetowej.

Tabela 33. Wyniki budżetów Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]

Budżet	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody	10 089 639,08	10 790 443,32	10 750 853,83	14 683 667,76	12 563 544,15	12 565 668,75
Wydatki	9 578 578,89	11 473 776,54	12 205 561,73	12 400 076,66	13 603 771,33	12 113 939,53
Wynik	511 060,19	-683 333,22	-1 454 707,90	2 283 591,10	-1 040 227,18	451 729,22

Źródło: GUS

Jak widać na powyższym zestawieniu, w latach 2008-2013 (oprócz lat 2008, 2011 i 2013) Gmina Wąpielsk osiągała deficyt budżetowy, tzn. wydatki Gminy znacznie przewyższały jej dochody. Należy jednak podkreślić, że deficyt budżetowy w ostatnich latach wynikał z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy, nastawionej na maksymalizację działań

realizowanych przy wsparciu z funduszy UE. Inwestycje realizowane na terenie Gminy, finansowane ze środków zewnętrznych często wymagały wkładu własnego ze strony Gminy. Wkład ten stanowiły wydatki majątkowe z budżetu. Zatem powstały deficyt ma uzasadnienie w zrealizowanych w latach 2008-2013 projektach inwestycyjnych, które mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców Gminy Wąpielsk.

6.4. Polityka inwestycyjna Gminy

Polityka inwestycyjna gminy polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym – w strategii rozwoju JST oraz w planowaniu wieloletnim.

Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym gminy, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Dlatego też, środki te stanowią niewątpliwie wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie:

- ze źródeł krajowych (np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Narodowy Plan Rozbudowy Dróg Lokalnych),
- ze źródeł unijnych (np. Regionalny Program Operacyjny, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki).

Od roku 2007 Gmina Wąpielsk aplikuje o środki zewnętrzne pozyskując je na rozwój infrastruktury drogowej, edukacyjnej, społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej.

Wykaz najważniejszych inwestycji zrealizowanych przez Gminę Wąpielsk przy wykorzystaniu środków własnych jak i zewnętrznych, prezentuje poniższa tabela.

Tabela 34. Inwestycje zrealizowane przez Gminę Wąpielsk w latach 2007-2013

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu [zł]	Wysokość i źródło dofinansowania zewnętrznego [zł]
1	Droga Kiełpiny - Wąpielsk	2009	600 479,49	328 108,00 zł RPO WK-P na lata 2007 - 2013
2	Trzy świetlice wiejskie w miejscowościach: Wąpielsk, Półwiesk, Długie	2010	189 528,21	113 030,00 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Odnowa i rozwój wsi
3	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	2010 - 2011	1 982 945,09	1 213 341,00 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Odnowa i rozwój wsi
4	Droga Radziki Duże -	2010	598 030,58	284 073,00

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu [zł]	Wysokość i źródło dofinansowania zewnętrznego [zł]
	Kiełpiny			Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Odnowa i rozwój wsi
5	Świetlica wiejska Ruszkowo	2011	258 268,98	146 200,00 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Odnowa i rozwój wsi
6	Boisk ORLIK - Wąpielsk	2011	1 124 105,13	333 000,00 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Odnowa i rozwój wsi 5 000,00 MSiT
7	Hala sportowa Radziki Duże	2012	6 198 277,66	2 011 900,00 MSiT
8	Szlak turystyczny Radziki Duże	2012	135 736,87	88 800,00 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Odnowa i rozwój wsi
9	Tablice interaktywne	2011	150 000,00	150 000,00
10	Place zabaw	2014	195 000,00	195 000,00

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Wąpielsku

Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu Gminy Wąpielsk, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych. Ze względu na ograniczone możliwości finansowe Gminy, nie każda inwestycja była finansowana z środków własnych. Część inwestycji była współfinansowana z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnej dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy wynika z tego, że Gmina Wąpielsk wykorzystuje okazje w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia rozwoju gminy.

7. Wyniki badania ankietowego

W trakcie prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy za pośrednictwem ankiety, która składała się z 2 części: 4 pytania zamknięte i 2 pytania otwarte.

Celem badania było zbadanie poziomu zadowolenia mieszkańców Gminy Wąpielsk z usług świadczonych przez Gminę, a także określenie najważniejszych problemów i atutów Gminy Wąpielsk.

Udział w badaniu ankietowym wzięło 60 mieszkańców Gminy Wąpielsk. W związku z tym, przedstawione poniżej odpowiedzi stanowią jedynie materiał poglądowy i nie należy ich interpretować jako opinii całego społeczeństwa Gminy Wąpielsk.

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej ankiety, większość respondentów ocenia warunki życia na terenie Gminy Wąpielsk jako **dobre**.

Pytanie 1. Proszę ocenić ważność realizacji poniższych przedsięwzięć na terenie gminy według skali: od 5 - bardzo ważna do 1 – zbędna (proszę zaznaczyć „X” wybraną ocenę)

Liczba udzielonych odpowiedzi:

Wyniki		Ocena					Suma
		1	2	3	4	5	
Remonty i budowa dróg		2	1	1	3	45	52
Budowa infrastruktury okołodrogowej	Oświetlenie uliczne	4	9	9	6	30	58
	Chodniki i ścieżki rowerowe	2	9	13	10	25	59
	Sygnalizacja świetlna	38	5	2	2	4	51
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej		10	11	12	7	17	57
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej		10	6	18	10	13	57
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej		25	4	8	8	9	54
Wydzielanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych		11	11	16	5	14	57
Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej (świetlic, ośrodków zdrowia, domów kultury, itp.)		8	16	16	7	9	56
Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych		19	10	8	7	12	56
Uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe		11	10	15	6	13	55
Poprawa estetyki gminy (np. nowe tereny zielone)		6	7	10	19	16	58
Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja gminy		2	12	11	13	21	59

W pierwszym pytaniu poproszono ankietowanych o ocenę ważności realizacji przedsięwzięć na terenie Gminy Wąpielsk w poszczególnych obszarach według skali: od 5 – bardzo ważna

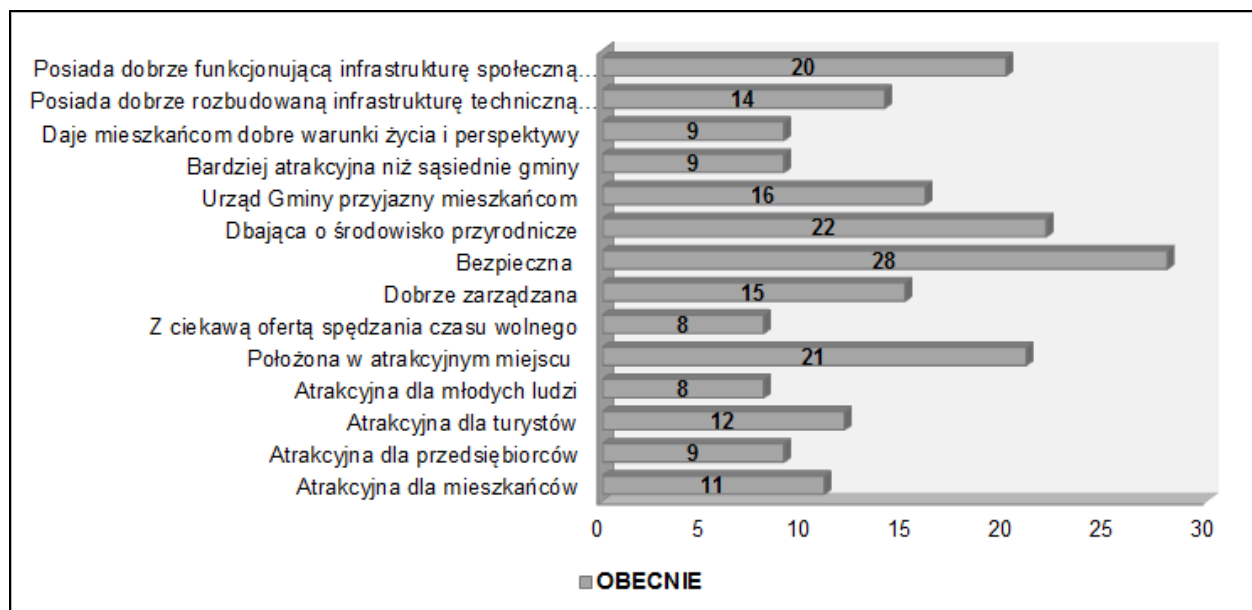
do 1 – zbędna. Zgodnie z wynikami zapytania, najważniejszymi przedsięwzięciami do realizacji w najbliższym czasie są: budowa infrastruktury okołodrogowej (oświetlenie uliczne, chodniki i ścieżki rowerowe, sygnalizacja świetlna), szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja gminy, poprawa estetyki gminy (np. nowe tereny zielone), rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz wydzielanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych.

Pytanie 2. Które z poniższych stwierdzeń najlepiej charakteryzuje Gminę Wąpielsk obecnie, a które z nich powinny charakteryzować Gminę w przyszłości? (Proszę zaznaczyć „x” maksymalnie 5 propozycji w kolumnie „OBECNIE” oraz maksymalnie 5 propozycji w kolumnie „W PRZYSZŁOŚCI”)

Liczba udzielonych odpowiedzi:

„OBECNIE”:

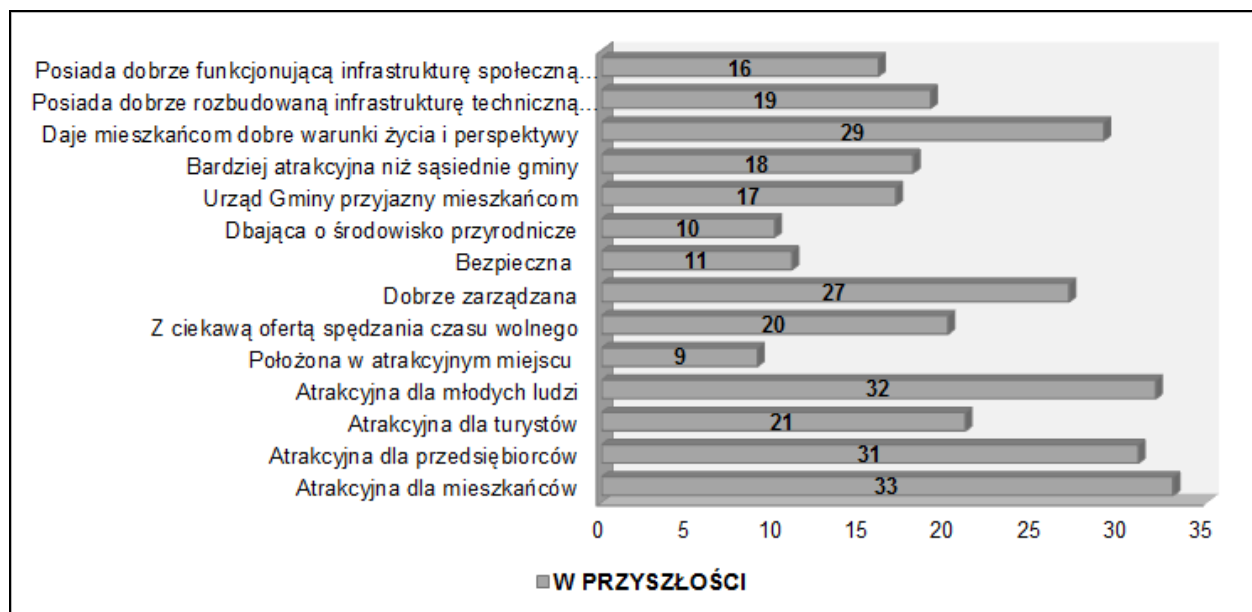
Wyniki	Suma	Udział %
Atrakcyjna dla mieszkańców	11	5,4%
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	9	4,5%
Atrakcyjna dla turystów	12	5,9%
Atrakcyjna dla młodych ludzi	8	4,0%
Położona w atrakcyjnym miejscu	21	10,4%
Z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	8	4,0%
Dobrze zarządzana	15	7,4%
Bezpieczna	28	13,9%
Dbająca o środowisko przyrodnicze	22	10,9%
Urząd Gminy przyjazny mieszkańcom	16	7,9%
Bardziej atrakcyjna niż sąsiednie gminy	9	4,5%
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	9	4,5%
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.)	14	6,9%
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.)	20	9,9%

Zdaniem respondentów, Gmina Wąpielsk obecnie postrzegana jest jako gmina, bezpieczna, dbająca o środowisko naturalne, położona w atrakcyjnym miejscu oraz posiadająca dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.).

„W PRZYSZŁOŚCI”:

Wyniki	Suma	Udział %
Atrakcyjna dla mieszkańców	33	11,3%
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	31	10,6%
Atrakcyjna dla turystów	21	7,2%
Atrakcyjna dla młodych ludzi	32	10,9%
Położona w atrakcyjnym miejscu	9	3,1%
Z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	20	6,8%
Dobrze zarządzana	27	9,2%
Bezpieczna	11	3,8%
Dbająca o środowisko przyrodnicze	10	3,4%
Urząd Gminy przyjazny mieszkańcom	17	5,8%
Bardziej atrakcyjna niż sąsiednie gminy	18	6,1%
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	29	9,9%
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.)	19	6,5%
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.)	16	5,5%

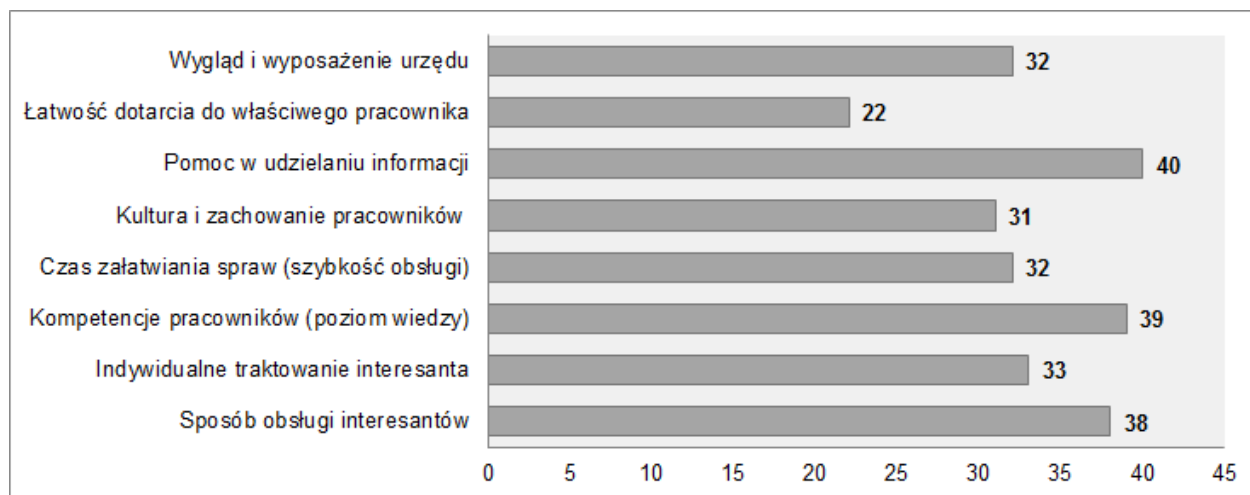

W przyszłości respondenci chcieliby, aby Gmina Wąpielsk stała się Gminą atrakcyjną dla mieszkańców, w tym młodych ludzi oraz przedsiębiorców. Ponadto Gmina Wąpielsk powinna dać mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy oraz powinna być dobrze zarządzana. Dzięki określeniu takiego stanu docelowego, respondenci określili docelowy wizerunek Gminy Wąpielsk w perspektywie 2025 roku, czyli tzw. wizję rozwoju.

Pytanie 3. Które z poniższych elementów w funkcjonowaniu Urzędu Gminy Wąpielsk należałoby poprawić? (Proszę zaznaczyć „x” odpowiednie pozycje)

Liczba udzielonych odpowiedzi:

Wyniki	Suma	Udział %
Sposób obsługi interesantów	38	14,2%
Indywidualne traktowanie interesanta	33	12,4%
Kompetencje pracowników (poziom wiedzy)	39	14,6%
Czas załatwiania spraw (szybkość obsługi)	32	12,0%
Kultura i zachowanie pracowników	31	11,6%
Pomoc w udzielaniu informacji	40	15,0%
Łatwość dotarcia do właściwego pracownika	22	8,2%
Wygląd i wyposażenie urzędu	32	12,0%

Badaniu poddano również ocenę pracy i funkcjonowania Urzędu Gminy w Wąpielsku. Zgodnie z uzyskanymi odpowiedziami, poprawy i usprawnienia wymagają: pomoc w udzielaniu informacji, kompetencje pracowników (poziom wiedzy) oraz sposób obsługi interesantów.

Pytanie 4. Jakie są najważniejsze problemy do rozwiązania w Gminie Wąpielsk? Co w pierwszej kolejności należałoby naprawić i usprawnić?

Zdaniem ankietowanych, do **najważniejszych problemów w Gminie Wąpielsk** wymagających jak najszybszej interwencji, należą:

- Budowa i remonty dróg;
- Budowa i remont infrastruktury około drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie, odwodnienie);
- Zredukowanie liczby pracowników budżetowych, w tym szczególnie w wieku emerytalnym;
- Utworzenie Zespołu Szkół w Radzikach Dużych;
- Zwiększenie wysokości świadczeń społecznych;
- Podniesienie kwalifikacji pracowników na szczeblach kierowniczych w „budżetówce”;
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła;
- Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- Budowa obiektów sportowych (boisko pełnowymiarowe, boiska w każdej wiosce, place zabaw;)
- Tworzenie miejsc pracy oraz wspomaganie w znalezieniu stałej pracy bezrobotnym;
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie Gminy;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Zwiększenie dostępu do służby zdrowia;
- Stworzenie opieki na osobami samotnymi;

- Wydzielenie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych;
- Usunięcie drzew wzdłuż dróg;
- Przywrócenie bezpłatnego dożywiania dzieci, w szkołach;
- Pomoc rodzinom wielodzietnym.

Pytanie 5. Jakie obecne atuty Gminy można wykorzystać w przyszłości do jej rozwoju? Co decyduje o obecnej atrakcyjności Gminy Wąpielsk? Co może stać się jej szansą dla rozwoju?

Największymi **atutami Gminy Wąpielsk** zdaniem ankietowanych są:

- Gospodarność i kreatywność urzędników;
- Wiele zabytków, które należy poddać renowacji i wykorzystać w celach turystycznych;
- Walory krajobrazowo – przyrodnicze (bliskie położenie rzeki Drwęcy, położenie nad dwoma jeziorami, duża lesistość);
- Dużo terenów pod budownictwo mieszkaniowe;
- Wykształcona młodzież;
- Niskie podatki;
- Stara linia kolejowa;
- Dobrej klasy bonitacyjnej ziemia uprawna;
- Powstawanie małych przedsiębiorstw na terenie Gminy.

Elementy te niewątpliwie mogą być wykorzystane przez władze lokalne do promowania Gminy Wąpielsk, jako miejsca idealnego do zamieszkania czy też odpoczynku.

Wyniki przeprowadzonej ankiety zostaną wykorzystane do zdefiniowania celów strategicznych w perspektywie interesariusza w „Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025”.

8. Kierunki i szanse rozwojowe Gminy Wąpielsk oraz prognozowane tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej

Gmina Wąpielsk należy do Gmin, które ze względu na swoje położenie oraz uwarunkowania przyrodnicze (połączenie lasów, jezior i rzeki Drwęcy, rozlokowanych w malowniczym, krajobrazie) posiada duży potencjał do rozwoju mieszkalnictwa, przedsiębiorczości i turystyki rekreacyjnej na swoim terenie.

Do czynników przyrodniczych wpływających na atrakcyjność Gminy należy zaliczyć:

- korzystne warunki klimatyczne,

- stan jakości wód, który stopniowo ulega poprawie ze względu na rozbudowę sieci kanalizacyjnej,
- położenie w dolinie rzeki Drwęcy oraz w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego,
- mnogość i różnorodność zielony zakątków: rozległe kompleksy leśne, kompleksy, jeziora i parki podworskie.

Na atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną Gminy wpływa również stopień uzbrojenia terenów wiejskich w infrastrukturę techniczną. Prawie wszyscy mieszkańcy Gminy, mają dostęp do wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej – w 2013 roku stanowili oni 99% ogólnej liczby ludności. Znacznie mniej korzystnie kształtuje się sytuacja w przypadku sieci kanalizacyjnej, gdyż podłączonych do sieci jest tylko 26,75% wszystkich mieszkańców Gminy, natomiast pozostali korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz z przydomowych oczyszczalni ścieków. Na bieżąco realizowane są inwestycje mające na celu dalszą rozbudowę powyższych sieci. Należy zaznaczyć, że istniejące i realizowane inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej stanowią ważny element sprzyjający rozwojowi Gminy Wąpielsk, ochronie środowiska oraz podniesienia standardów życia mieszkańców.

Gmina Wąpielsk posiada również dość dogodne połączenie komunikacyjne. Przez teren Gminy przebiega sieć dróg powiatowych i gminnych.

Powyższe drogi zapewniają wygodne połączenie z drogami wyższej kategorii, które umożliwiają powiązanie z Toruniem oraz Bydgoszczą, jako ośrodkami wojewódzkimi – ponadregionalnymi głównie w obszarach: wojewódzkiej administracji samorządowej i rządowej oraz wysoko specjalistycznymi usługami publicznymi (kliniki, uczelnie wyższe, usługi kultury). Z racji przynależności do powiatu rypińskiego, Gmina Wąpielsk posiada ściśle związki z Miastem Rypin w zakresie:

- usług samorządowej administracji szczebla powiatowego, leczenia zamkniętego i specjalistycznego, kultury, szkolnictwa ponadgimnazjalnego i usług komercyjnych,
- zatrudnienia – mieszkańcy Gminy Wąpielsk znajdują zatrudnienia poza granicami gminy m.in. w Rypinie,
- funkcji mieszkaniowej – Gmina stanowi zaplecze mieszkaniowe dla ludności miejskiej,
- funkcji letniskowej – tereny Gminy ze względu na warunki naturalne, stanowią atrakcyjne miejsca wypoczynku dla turystów nie tylko z terenu powiatu, ale także z całej Polski.

Powyższe uwarunkowania stwarzają duże możliwości rozwoju Gminy i powinny zostać wykorzystane jako atut oraz impuls przyciągający inwestorów zewnętrznych. Dodatkowymi walorami Gminy jest bliskie sąsiedztwo siedziby władz powiatu - Rypina, oddalonego o około

13 km, oraz niewiele większa odległość od Golubia - Dobrzynia. Ponadto teren Gminy pozostaje pod wpływem ośrodka powiatowego w Brodnicy oddalonego od Wąpielska o około 25 km.

Położenie Gminy Wąpielsk i walory przyrodnicze mają zasadniczy wpływ na jej rozwój. Tereny atrakcyjne przyrodniczo i o dogodnym połączeniu komunikacyjnym mogą stanowić interesującą ofertę dla inwestorów i ludności - do lokalizacji pod budownictwo mieszkaniowe i działalności gospodarczą.

Zgodnie ze „*Zmianą Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wąpielsk*”, na obszarze Gminy Wąpielsk obowiązują aktualnie cztery zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wąpielsk:

- w części wsi Wąpielsk II obejmującej teren o funkcji mieszkaniowo-usługowej (część działki nr 16/5 położonej przy drodze powiatowej Wąpielsk-Radziki Duże) - Uchwała Rady Gminy w Wąpielsku Nr XXX/181/01 z dnia 21 maja 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 77 poz. 1463),
- w części wsi Półwiesk Mały obejmującej teren o funkcji mieszkaniowo-usługowej (działka nr 80/2 położonej przy drodze powiatowej Półwiesk Mały-Wąpielsk) - Uchwała Rady Gminy w Wąpielsku Nr XXX/182/01 z dnia 21 maja 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 77 poz. 1464),
- w części wsi Kiełpiny obejmującej teren o funkcji mieszkaniowo-usługowej (działki nr 107/3, 107/4 i 107/5 położone przy drodze gminnej) - Uchwała Rady Gminy w Wąpielsku Nr XXX/183/01 z dnia 21 maja 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 77 poz. 1465),
- w miejscowości Kupno obejmującej tereny pod powierzchnią eksploatację kruszywa (część działki nr 197/5) - Uchwała Nr XXXVIII/217/02 Rady Gminy w Wąpielsku z dnia 30 stycznia 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 45 poz. 851).

Na obszarach gdzie nie ma planu miejscowego dla lokalizacji inwestycji celu publicznego i dla zmiany zagospodarowania terenu polegającej na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych, obowiązują dwie niezależne procedury uzyskiwania decyzji:

- ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- o warunkach zabudowy.

Rozkład przestrzenny wydawanych decyzji wskazuje, że ich koncentracja występowania w największych wsiach gminy: Radziki Duże (38), Długie II (36), Wąpielsk II (29),

a najmniejszych na „wymierających” wsiach położonych w dolinie Drwęcy: Łapinówek (3), Lamkowizna (4) i Radziki Małe (6).

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wąpielsk

Udostępnienie nowych obszarów pod zabudowę decyduje o kierunkach rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Wąpielsk. Dodatkowo warto zaznaczyć, że rozwój mieszkalnictwa oraz usług i działalności gospodarczej na opisywanym terenie będzie zależał od wzrostu liczby ludności Gminy, który przy procesie migracji w przyroście mieszkańców wiąże się głównie z poprawą standardów zamieszkania, rozwojem gospodarczym Gminy, koniunkturą ekonomiczną, możliwościami finansowymi ludności oraz rozwojem infrastruktury technicznej.

Gmina Wąpielsk posiada również duży potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji na swoim terenie. Główne predyspozycje i walory Gminy to:

- piękny krajobraz oraz walory środowiskowe,
- rzeka Drwęca oraz jezioro i ośrodki wypoczynkowe zlokalizowane nad nimi,
- mnogość i różnorodność zielony zakątków: rozległe kompleksy leśne, kompleksy łąkowo – bagienne i parki podworskie.

Rozwój turystyki i rekreacji wymaga podjęcia konkretnych działań:

- wyznaczenie szlaków turystycznych (motorowych, rowerowych i pieszych), z miejscami wypoczynku. Elementem integrującym obszary obsługi ruchu turystycznego, tereny Gminy i atrakcje turystyczne sąsiadnych gmin, są szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe. Sieć szlaków i ścieżek wymaga rozbudowy i odpowiedniego zagospodarowania m.in. poprzez wyznaczenie miejsc wypoczynku oraz oznakowanie atrakcji turystycznych;
- rozwoju różnych form usług dla obsługi ruchu turystycznego;
- wyznaczenia miejsc stałego wypoczynku.

9. Podsumowanie diagnozy strategicznej – analiza SWOT

O konkurencyjności gminy decyduje:

- poziom życia mieszkańców,
- warunki prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorstw,
- możliwość przyciągnięcia inwestorów.

Gmina Wąpielsk podejmuje odpowiednie działania wykorzystujące jej potencjał, aby dostosować się do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność.

Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że na terenie Gminy Wąpielsk występuje wiele czynników sprzyjających dalszemu rozwojowi mieszkalnictwa (tzw. **szanse i mocne strony**). Są to:

- atrakcyjne położenie geograficzne Gminy w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego,
- położenie w bliskim sąsiedztwie Miasta Rypin,
- atrakcyjne walory przyrodnicze i krajobrazowe, które stanowią prawdziwą oazę spokoju dla mieszkańców i turystów,
- dobrze rozwinięta baza oświatowa, w tym zapewniony dostęp do punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych,
- zapewniony dostęp do opieki zdrowotnej,
- zapewniony dostęp do bazy kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej,
- realizowanie wielu działań kulturalnych i sportowych,
- dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza w sieć wodociągową),
- realizacja wielu działań inwestycyjnych, które przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców Gminy Wąpielsk.
- Gmina posiada dobrej jakości obszary dla produkcji rolnej.

Szczegółowa analiza mocnych i słabych stron Gminy Wąpielsk została przedstawiona w tabeli 35.

Tabela 35. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
– korzystny, dodatni przyrost naturalny, – warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki: dolina Rzeki Drwęcy, dwa jeziora, obecność obszarów chronionych (dwa rezerваты przyrody i jeden obszar Natura 2000), rezerwat przyrody Buka, szlak świętego Jakuba, OCHK w dolinie Drwęcy, – duży udział lasów i kompleksów leśnych, – występowanie licznych obiektów zabytkowych, – korzystne warunki do produkcji rolnej - grunty średnie i dobre pod względem przydatności rolniczej, – wzrost liczby podmiotów gospodarczych, – dobrze funkcjonująca baza i oferta edukacyjna (w tym zapewnienie dostępu do punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych, szkół podstawowych oraz gimnazjum), – rozwijające się amatorsko dziedziny sportowe: piłka nożna, piłka halowa, – infrastruktura kulturalna oparta o działalność	– niekorzystny wskaźnik migracji (ujemne saldo migracji); – systematyczny spadek liczby ludności; – słabo rozwinięta oferta inwestycyjna dla przedsiębiorców, – zaplecze sportowo - rekreacyjne wymagające rozbudowy, – słabo rozwinięta infrastruktura rekreacyjna (brak ścieżek rowerowych), – brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wyznaczających tereny inwestycyjne i tereny pod budownictwo mieszkaniowe (tylko kilka działek w poszczególnych miejscowościach posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), – wzrost poziomu bezrobocia, – niewystarczająca oferta świetlicy wiejskiej w Wąpielsku, – mała ilość klubów sportowych, stowarzyszeń i organizacji działających w zakresie sportu, rekreacji i turystyki, – wysoki udział osób dotkniętych ubóstwem,

biblioteki publicznej, świetlic wiejskich oraz remiz OSP, – funkcjonowanie organu pomocy społecznej, tj. GOPS w Wąpielsku, – dobry poziom bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego (policja, straż pożarna), – dobry poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza w sieć wodociągową - Gmina Wąpielsk jest w 99% zwodociągowana), – wzrost wykorzystania OZE, – duże możliwości terenowe rozbudowy istniejącej działalności gospodarczej i lokalizacji nowej, – wzrost dochodów Gminy, – aktywnie prowadzona polityka inwestycyjna; – istniejąca sieć szlaków turystycznych (szlaki piesze, rowerowe); – organizowane imprezy cykliczne, m.in. Festyn Rycerski, – aktywnie funkcjonująca grupa seniorów na terenie Gminy – organizowanie wyjazdów, imprez cyklicznych dla seniorów, – funkcjonowanie na terenie gminy Gminnego Stowarzyszenia LZS w Wąpielsku (liczne imprezy sportowe, liga piłki nożnej, rozgrywki na ORLIKU oraz hali sportowej), – stosowanie zachęt podatkowych dla osób, które budują domy na terenie Gminy.	niepełnosprawnością i bezrobociem, – wzrost liczby osób objętych pomocą GOPS w Wąpielsku, – słaby stan techniczny dróg gminnych i powiatowych, – niewystarczający system promocji Gminy, – słabe zagospodarowanie jezior na terenie Gminy na cele rekreacyjno - turystyczne, – brak kompleksowej bazy turystycznej; – brak przedszkola całonocnego, zapewniającego opiekę dzieciom powyżej 8 godzin dziennie, – własność prywatna parków podworskich oraz plaż nad jeziorami, które ograniczają warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki na terenie Gminy.
Szanse	Zagrożenia
– atrakcyjne położenie geograficzne Gminy: • w centralnej części Polski, • w bliskiej odległości od miasta powiatowego Rypina, Golubia - Dobrzynia i Brodnicy, – stosunkowo duże walory przyrodnicze związane z doliną Rzeki Drwęcy, jeziorami, kompleksami leśnymi i parkami podworskimi, – wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem wśród mieszkańców Gminy, – dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej (m.in. środków PROW na infrastrukturę wodno – ściekową oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków), – rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, – różnicowanie działalności rolniczej w zależności od warunków naturalnych i ekonomicznych, – zainteresowanie zdrowym stylem życia, w tym zmiana przyzwyczajeń żywieniowych (powstanie rynku zbytu dla produkowanej na terenie gminy zdrowej, naturalnej żywności), – nowe technologie energetyczne, bazujące na odnawialnych źródłach energii, – spadek emisji zanieczyszczeń w wyniku	– niewielki przyrost naturalny i ujemne saldo migracji, – prognozowany spadek liczby mieszkańców, – starzenie się społeczeństwa, – emigracja młodych i wykształconych osób, – rosnący odsetek bezrobotnych mieszkańców gminy, – zagrożenie wzrostu zjawisk patologicznych w społeczności lokalnej, – niski poziom patriotyzmu lokalnego i ogólnokrajowego (w wymiarze ekonomicznym), – globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję/sytuację przedsiębiorców /zakładów pracy, – niska opłacalność produkcji rolnej, – niewystarczająca ilość środków na remonty, modernizację i budowę dróg (skutkujące m.in. niską jakością wykonania), – nieuregulowany stan prawny gruntów pod inwestycje infrastrukturalne.

przeprowadzanych prac termomodernizacyjnych oraz stosowanych odnawialnych źródeł energii, – współpraca Gminy z partnerami, mająca na celu promocję Gminy.	
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiona tabela prezentuje czynniki wpływające na ogólną konkurencyjność osadniczą, inwestycyjną i turystyczno - rekreacyjną każdej gminy w Polsce (szczegółowy wykaz czynników został przedstawiony w rozdziale III.5. niniejszej *Strategii*). Czynniki te mają charakter subiektywny, gdyż w głównej mierze zostały opracowane na podstawie własnych obserwacji i wywiadów przeprowadzonych z osobami, które mogą być: potencjalnymi mieszkańcami Gminy Wąpielsk, potencjalnymi inwestorami zewnętrznymi prowadzącymi działalność na jej terenie, a także potencjalnymi turystami lub odwiedzającymi Gminę w celach turystyczno-rekreacyjnych. Czynniki te odzwierciedlają zatem oczekiwania poszczególnych grup interesariuszy względem obszaru, na którym chcieli by mieszkać i żyć, prowadzić własną działalność gospodarczą lub odpoczywać. Do identyfikacji niektórych czynników konkurencyjności wykorzystano również literaturę fachową i dostępne raporty. Należy jednak podkreślić, że zidentyfikowane czynniki nie stanowią katalogu zamkniętego, a są jedynie punktem odniesienia do zidentyfikowanych kierunków rozwoju Gminy Wąpielsk i zdefiniowania ewentualnych działań naprawczych.

Tabela 36. Czynniki atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystycznej

Czynniki konkurencyjności osadniczej (mieszkaniowej)	Czynniki konkurencyjności inwestycyjnej	Czynniki konkurencyjności turystycznej
- dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych, - poziom rozwoju infrastruktury społecznej (w tym dostęp do oświaty, kultury, rozrywki), - dostępność infrastruktury technicznej (wodno-kanalizacyjnej, energetycznej), - dostępność do rynku pracy, - połączenia komunikacyjne (szlaki drogowe, transport publiczny), - walory przyrodnicze danego obszaru, - poziom bezpieczeństwa publicznego, - potencjał gospodarczy i trendy rozwoju gminy.	- lokalizacja geograficzna i komunikacyjna Gminy, - występowanie stref gospodarczych (terenów inwestycyjnych) na terenie Gminy, - uzbrojenie terenu (działek) pod rozwój przedsiębiorczości, - lokalne przepisy, - wysokość podatków, - stosowanie ulg inwestycyjnych, - posiadanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, - dostęp do siły roboczej.	- walory środowiskowe (tereny o atrakcyjnym środowisku przyrodniczym, urozmaiconym ukształtowaniu powierzchni, obszary chronione i formy ochrony przyrody). - obiekty kultury materialnej i duchowej (tj. zabytki), - specjalistyczne obszary umożliwiające uprawianie hobby, np. wędkarstwa, myślistwa, jeździectwa, kajakarstwa oraz wypożyczalnie sprzętu umożliwiające uprawianie tego hobby, - czystość i jakość środowiska naturalnego (powietrza, wód), - dostępność komunikacyjna w odniesieniu do dróg i środków komunikacji publicznej, - baza noclegowa i gastronomiczna,

		- dostęp do rozrywki (tj. imprezy kulturalne) i rekreacji (tj. spływy kajakowe, szlaki turystyczne), - promocja gminy w zakresie turystyki.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

Analizując obecny stan zagospodarowania i wyposażenia Gminy Wąpielsk w niezbędną infrastrukturę należy stwierdzić, że aby móc realizować politykę skoncentrowaną na podniesieniu atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej, Gmina powinna zintensyfikować swoje działania inwestycyjne i rozwojowe w następujących obszarach:

- a) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji mieszkaniowej powinny dotyczyć:
- dalszego rozwijania i modernizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej zachęcającej do aktywnego spędzania czasu wolnego (w tym: boisk i obiektów sportowych, placów zabaw, siłowni na powietrzu itp.) oraz zapewnienie jej równomiernego rozmieszczenia na terenie całej Gminy,
 - pobudzenia budownictwa mieszkaniowego,
 - dalszego rozwoju bazy oświatowej (m.in. w zakresie wyposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne jak, dostosowania oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnienia opieki najmłodszym mieszkańcom Gminy),
 - stworzenia oferty dla seniorów (zarówno oferty edukacyjnej, rekreacyjnej, spędzania czasu wolnego jak i opiekuńczej),
 - kontynuowania rozbudowy infrastruktury technicznej, m.in. sieci kanalizacyjnej,
 - kontynuacji modernizacji dróg;
- b) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji przemysłowej powinny dotyczyć:
- przygotowywania terenów inwestycyjnych będących własnością Gminy
 - przygotowania kompleksowej oferty inwestycyjnej wraz z jej publikacją i promocją,
 - promowania przedsiębiorstw działających w strefie inwestycyjnej zlokalizowanej na terenie Gminy Wąpielsk;
- c) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji turystycznej powinny dotyczyć:
- podniesienia standardów istniejącej bazy noclegowej i jej rozbudowy (pensjonaty, motele, hotele),
 - rozbudowy urządzeń turystycznych,
 - rozwoju agroturystyki i zabudowy lotniskowej,

Zaniechanie w najbliższym czasie realizacji działań rozwojowych w zakresie zwiększenia atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej Gminy Wąpielsk może doprowadzić do zmniejszenia

się liczby obecnych mieszkańców, którzy będą migrowali z terenu Gminy Wąpielsk na obszary dla nich bardziej atrakcyjne, jak i brak napływu nowych mieszkańców i inwestorów. W związku z tym, może to doprowadzić do zmniejszania dochodów własnych Gminy w wyniku zmniejszenia liczby podatników (rozumianych jako mieszkańców i inwestorów) oraz zmniejszenia wpływów do budżetu z tytułu różnych podatków (zwłaszcza podatku od osób fizycznych i prawnych oraz podatku od nieruchomości).

Reasumując powyższe, aby Gmina Wąpielsk mogła się rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podjąć działania zmierzające do **dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców** (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin), **zwiększania atrakcyjności turystycznej** oraz **pozyskiwania nowych inwestorów** na swoim terenie, co w dalszej perspektywie przyczyni się do zwiększenia jej dochodów własnych, a tym samym zwiększy możliwości inwestycyjne Gminy. Działania umożliwiające osiągnięcie tych 3 celów, znajdują odzwierciedlenie w konkretnych celach strategicznych.

III. Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025

1. Kierunki rozwoju Europy, kraju oraz województwa kujawsko - pomorskiego

Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025 jest dokumentem strategicznym, którego założenia i kierunki rozwoju są zgodne z innymi nadrzędnymi strategiami rozwoju Europy, kraju oraz województwa.

Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020 to strategia, która ma zapewnić wzrost i rozwój państw należących do Unii. Unia Europejska pragnie jak najszybciej wyjść z kryzysu gospodarczego i stworzyć warunki do bardziej konkurencyjnej gospodarki i wzrostu zatrudnienia. Głównym celem jest zatem osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który ma być:

- Inteligentny – nacisk położony będzie na edukację, badania naukowe i innowacje,
- Zrównoważony – ma na celu gospodarkę niskoemisyjną,
- Sprzyjający włączeniu społecznemu – głównym zagadnieniem jest ograniczenie bezrobocia i ubóstwa.

Strategia opiera się na pięciu długookresowych celach, które wskazują jak Europa ma wyglądać w 2020 roku i które przekładają się na poszczególne cele państw członkowskich.

1. Zatrudnienie - 75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę.
2. Badania i rozwój - powinniśmy przeznaczać na nie 3% PKB Unii.
3. Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii – w tym celu:
 - należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30% jeśli będzie to możliwe),
 - 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych,
 - efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%.
4. Edukacja – zakłada :
 - ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10%,
 - co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe.
5. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym:
 - zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.

Powyższe cele są ściśle ze sobą powiązane i nawzajem się uzupełniają. Mają zostać osiągnięte przy wspólnej korelacji Unii i państw członkowskich.

„Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025” wpisuje się w założenia głównego dokumentu strategicznego Europy. Zakłada ona bowiem działania mające na celu:

- zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej i technicznej,
- tworzenie miejsc pracy,
- poprawę stanu środowiska przyrodniczego i ochronę jego zasobów.

Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk w pełni będzie realizowała określone w Strategii UE priorytety, ponieważ realizacja celów wyznaczonych dla Gminy, ma przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, jednak z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Wspólne Ramy Strategiczne 2014-2020

Wspólne Ramy Strategiczne (WRS) są dokumentem określającym potencjalne obszary wsparcia w nowej perspektywie finansowej, które określają jedenaście celów tematycznych na lata 2014-2020 zgodnie ze strategią "Europa 2020":

1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych.
3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR).
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.
5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem.
6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów.
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.
8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników.
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.
11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

W nowej perspektywie programowej szczególny nacisk zostanie położony na rozwój terytorialny. Potencjał terytorialny zostanie wykorzystany poprzez zintegrowane interwencje ukierunkowane na poszczególne obszary. Celem tego podejścia jest jak najlepsze

wykorzystanie zasobów oraz specjalizacja terytoriów w regionach o różnym poziomie rozwoju. Większa decentralizacja wdrażania funduszy europejskich spowoduje nie tylko skierowanie na poziom regionalny znacznej części środków pochodzących z funduszy, ale również większą odpowiedzialność regionów za wypełnienie zobowiązań wobec Komisji Europejskiej.

Z perspektywy tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk, zapisy w Wspólnych Ramach Strategicznych 2015 - 2025, zostały uwzględnione w celach strategicznych i operacyjnych Strategii Gminy.

Strategia Rozwoju Kraju do 2020 roku – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych).

Strategia Rozwoju Kraju 2020 oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację. Szczególne znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w strefie euro.

Wizja rozwoju kraju do 2020 r. to: *Polska w roku 2020 to: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo*. W związku z tym, Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne – *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii staje się więc *wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności*. Do głównych obszarów interwencji, celów i priorytetów rozwojowych należą:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo:

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem:

- I.1.1. Uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych;
- I.1.2. Zwiększenie efektywności instytucji publicznych;
- I.1.3. Wprowadzenie jednolitych zasad e-gov w administracji (e-administracja);
- I.1.4. Poprawa jakości prawa;

I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego;

Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe:

I.2.1. Modernizacja struktury wydatków publicznych;

I.2.2. Poprawa efektywności środków publicznych;

I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych;

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela:

I.3.1. Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości;

I.3.2. Rozwój kapitału społecznego;

I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela;

I.3.4. Utrwalenie bezpieczeństwa narodowego.

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka:

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej:

II.1.1. Uzdrowienie finansów publicznych;

II.1.2. Zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji;

II.1.3. Integracja ze strefą euro;

II.1.4. Rozwój eksportu towarów i usług;

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki:

II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki;

II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie;

II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego;

II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej;

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki:

II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych;

II.3.2. Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań;

II.3.3. Zapewnienie kadr dla B+R;

II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych;

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego:

II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej;

II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego;

II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej;

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych:

- II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu;
- II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych;
- II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych;

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko:

- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami;
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej;
- II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii;
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska;
- II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu;

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu:

- II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym;
- II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych;
- II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich;

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna:

- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych;

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych:

- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych;
- III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych;

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych:

- III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach;
- III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich;
- III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich;
- III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej.

Wszystkie cele strategiczne i operacyjne zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025” wpisują się w ramy Strategii Rozwoju Kraju, bowiem zakładają wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów

zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój Gminy (a w dalszej perspektywie również kraju) oraz poprawę jakości życia ludności.

Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Strategia określa cele i priorytety rozwoju Polski w wymiarze terytorialnym, zasady i instrumenty polityki regionalnej, a także wskazuje nową rolę regionów w ramach polityki regionalnej oraz zarys mechanizmu koordynacji działań podejmowanych przez poszczególne resorty.

Wizja rozwoju regionalnego do roku 2020 zakłada:

- konkurencyjność i innowacyjność,
- spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną,
- skuteczność, efektywność i partnerstwo w realizacji celów rozwojowych,
- bezpieczeństwo ekologiczne, wysoki poziom i skuteczność ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych.

Strategicznym celem polityki regionalnej jest:

Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Cel ten przyczyni się do podwyższenia konkurencyjności, a także kreowania wzrostu zatrudnienia oraz spójności w Polsce. Jego osiągnięcie będzie możliwa przy realizacji celów polityki regionalnej do 2020 roku, do których należą:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Rysunek 5. Szczegółowe cele Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Cele strategiczne i operacyjne „Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025” wpisują się w wyżej wskazane cele, gdyż zakładają wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Strategia rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego do 2020 roku, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XLI/693/13 z dnia 21 października 2013 r., stanowi odpowiedź samorządu województwa na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu.

Misją regionu do 2020 r. jest uzyskanie określonego stanu rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego, gdzie na pierwszym miejscu są jego mieszkańcy: poszczególne jednostki tworzące rodziny i składające się na całe społeczeństwo.

„Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo”.

Misja ta będzie realizowana przez następujące priorytety:

1. Konkurencyjna gospodarka;

2. Modernizacja przestrzeni wsi i miast;
3. Silna metropolia;
4. Nowoczesne społeczeństwo.

Wymienione priorytety zostaną zrealizowane dzięki ośmiu celom strategicznym.

Rysunek 6. Priorytety i cele strategiczne województwa kujawsko - pomorskiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Za najważniejszy priorytet należy uznać priorytet „Konkurencyjna gospodarka”. Przekłada się on bowiem na wszystkie sfery życia mieszkańców województwa kujawsko – pomorskiego. Konkurencyjna, właściwie i prężnie działająca gospodarka jest wynikiem funkcjonowania wszystkich sfer regionu, decyduje o jakości życia mieszkańców, dochodach samorządów i pozycji całego województwa w gospodarce krajowej. W związku z powyższym pozostałe priorytety powinny zostać uznane za priorytety wspomagające i wspierające rozwój konkurencyjnej gospodarki. Koniunktura gospodarcza wymaga kompleksowych działań mających na celu modernizację przestrzeni wsi i miast, tworzenie silnych metropolii oraz nowoczesnego społeczeństwa.

Podstawowym zadaniem priorytetu „Konkurencyjna gospodarka” jest dążenie do unowocześnienia gospodarki, co przełoży się na zwiększenie liczby miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia. Z kolei priorytet „Modernizacja przestrzeni wsi i miast” ma na celu przede wszystkim stymulację rozwoju obszarów wiejskich oraz ożywienie społeczno-gospodarcze miast. Czynnikiem przyspieszającym rozwój gospodarczy i decydującym o konkurencyjności regionów będą największe miasta. Dlatego też, jednym z priorytetów jest „Silna metropolia”. Całości dopełnia priorytet sformułowany jako „Nowoczesne

społeczeństwo”, mający na celu podniesienie różnych aspektów rozwoju społecznego, które obecnie należą do niskich lub najniższych w kraju.

„Strategia rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025” jest zgodna z priorytetami i celami strategii województwa kujawsko-pomorskiego.

W ramach pierwszego celu strategicznego Gminy Wąpielsk, przewidziano zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej poprzez: modernizowanie i doposażanie placówek szkolnych, podnoszenie jakości kształcenia, rozbudowywania i modernizowanie infrastruktury drogowej i technicznej, rozwijanie działalności sportowej i kulturalnej, a także integrację i aktywizację społeczeństwa. Niniejsze cele operacyjne wpisują się w priorytet „Modernizacja przestrzeni wsi i miast”, gdyż przyczynią się one do aktywizacji społeczeństwa na terenie Gminy Wąpielsk, a także poprawy świadczonych usług oraz wzrostu bezpieczeństwa społeczności lokalnej.

Z kolei cel strategiczny „Rozwój gospodarczy Gminy Wąpielsk” oraz cele operacyjne w nim zawarte, są spójne z priorytetem przyjętym w strategii województwa kujawsko-pomorskiego „Konkurencyjna Gospodarka”. Zakładają one bowiem wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości, przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizację zawodową, podejmowanie działań zmierzających do lepszego dostosowania systemów kształcenia oraz rozwój nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa, co jest spójne z celami województwa kujawsko-pomorskiego „Gospodarka i miejsca pracy” oraz „Nowoczesny sektor rolno-spożywczy”.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Celem głównym powyższego dokumentu jest:

Uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.

Realizacja niniejszego celu zostanie osiągnięta dzięki działaniom ujętym w 12 osiach priorytetowych:

- Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie Innowacyjności i Konkurencyjności Gospodarki Regionu,
 - Cel tematyczny 1: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji:
 - 1.1. Udoskonalenie infrastruktury badań i innowacji (...),
 - 1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (...).

- Cel tematyczny 3: Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR):
 - 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości,
 - 3.2. Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia,
 - 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług,
 - 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji.
- Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy Region:
 - Cel tematyczny 2: Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK:
 - 2.3. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
- Oś Priorytetowa 3 Efektywność Energetyczna i Gospodarka Niskoemisyjna w Regionie:
 - Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach:
 - 4.1. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
 - 4.2. Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach,
 - 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym,
 - 4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
- Oś Priorytetowa 4 Region Przyjazny Środowisku:
 - Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem:

5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.

- Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami:

6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie,

6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,

6.3. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,

6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochronę i rekultywację gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę.

- Oś Priorytetowa 5 Spójność Wewnętrzna I Dostępność Zewnętrzna Regionu:

- Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej:

7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi,

7.3. Rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej,

7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.

- Oś Priorytetowa 6 Solidarne Społeczeństwo i Konkurencyjne Kadry:

- Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (...),

9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich.

- Cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie:

10.4. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

- Oś Priorytetowa 7 Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność:

- Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9.10 Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

- Oś Priorytetowa 8 Aktywni Na Rynku Pracy:

- Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników:

8.5 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,

8.7 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw,

8.8 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę,

8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian,

8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się.

- Oś Priorytetowa 9 Solidarne Społeczeństwo:

- Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

9.4 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie,

9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,

9.8 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia,

- Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna Edukacja:
 - Cel tematyczny 10 Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie:
 - 10.1. Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i poza formalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia,
 - 10.3 BIS Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami,
 - 10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji.
- Oś Priorytetowa 11 Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność:
 - Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:
 - 9.9 Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność.
- Oś Priorytetowa 12 Pomoc Techniczna.

Cele strategiczne i operacyjne przyjęte w „Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025” wpisują się w osie priorytetowe w następujące osie „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”:

- działania przyjęte do realizacji ujęte w celu strategicznym dot. zwiększenia atrakcyjności mieszkaniowej Gminy Wąpielsk są zgodne z osiami priorytetowymi 5, 6, 7, 9, 10 i 11.

- cel sformułowany dot. rozwoju gospodarczego Gminy Wąpielsk pozostaje spójny z osią 1, 6, 8, 9 oraz 10.
- cel strategiczny obejmujący poprawę stanu środowiska przyrodniczego i ochrony jego zasobów jest przede wszystkim zgodny z osią 3 i 4, a także z 5 osią priorytetową.

Strategia Rozwoju Powiatu Rypińskiego

Celem strategicznym „Strategii...” jest:

„Powiat rypiński z dobrze rozwiniętym rolnictwem, infrastrukturą techniczną, instytucjami społecznymi, przedsiębiorczością oraz z wykorzystanymi walorami turystycznymi i przyrodniczymi.”

Cel ten zostanie osiągnięty dzięki następującym celom operacyjnym:

- Budowa i modernizacja sieci dróg powiatowych wraz ze ścieżkami rowerowymi,
- Wspieranie działań gazyfikacji przewodowej powiatu,
- Wspieranie działań na rzecz telefonizacji i łączności elektronicznej,
- Współpraca z gminami w budowie kolektorów ściekowych i oczyszczalni ściekowych,
- Wsparcie budowy spalarni padłych zwierząt w gminie Rypin,
- Pomoc gminom w stworzeniu powiatowego systemu gromadzenia, segregacji i utylizacji odpadów stałych,
- Stworzenie bazy dla centrum zarządzania kryzysowego,
- Wspieranie działań w zakresie elektryfikacji,
- Uregulowanie stosunków wodnych,
- Zagospodarowanie dolin rzecznych,
- Poprawa bazy służby zdrowia i opieki społecznej,
- Rozszerzenie zakresu świadczonych usług medycznych i opieki społecznej,
- Poszerzanie sieci szkół ponadgimnazjalnych i ich ofert kształcenia,
- Wspieranie pomysłu utworzenia szkoły wyższej,
- Kształtowanie modelu kultury (dbanie o wszechstronną ofertę kulturalną),
- Rozwój biblioteki powiatowej,
- Poprawa bazy lokalowej szkół prowadzonych przez powiat,
- Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem,
- Wspieranie działań prorodzinnych,
- Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi,
- wspieranie postaw proekologicznych,
- Budowa basenu i hali widowiskowo – sportowej,

- Opracowanie spójnej polityki socjalnej,
- Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości,
- Promocja powiatu,
- Działania na rzecz pozyskania inwestorów,
- Rozwijanie systemu przekwalifikowań dla osób poszukujących pracy,
- Wspierania lokalnego przetwórstwa rolnego,
- Tworzenie i promocja szlaków turystycznych,
- Wymiana młodzież z zagranicą w ramach integracji europejskiej,
- Stworzenie bazy turystycznej i sportowo rekreacyjnej,
- Wspieranie działań w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych,
- Wspieranie działań integracyjnych w rolnictwie,
- Zwiększenie lesistości terenów,
- Wspieranie i inicjowanie przedsięwzięć dostosowujących polskie rolnictwo do standardów unijnych,
- Wspieranie gospodarstw ekologicznych i gospodarstw ze zintegrowaną produkcją rolną,
- Wspieranie i szkolenia - dla rolników,
- Korzystna polityka państwa wobec rolnictwa,
- Propagowanie produktów- rolno - spożywczych rodzimej produkcji „Dobre, bo polskie”,
- Pomoc przy tworzeniu alternatywnych źródeł dochodów dla rolników.

„Strategia Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025” jest zgodna z celami przyjętymi przez Powiat Rypiński. Oba dokumenty strategiczne zakładają bowiem:

- zwiększenia atrakcyjności mieszkaniowej. W obszarze tym zaplanowano m.in. podnoszenie oferty edukacyjnej, budowę i modernizację infrastruktury technicznej i drogowej, rozwijanie działalności kulturalnej i sportowej oraz integrację i aktywizację społeczeństwa;
- rozwój gospodarczy, gdzie zaplanowano: wspieranie przedsiębiorczości, przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizację zawodową, podejmowanie działań zmierzających do lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy oraz wspieranie nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa;
- poprawę stanu środowiska przyrodniczego i ochronę jego zasobów. W tym obszarze tematycznym przewiduje się: wspieranie postaw proekologicznych;

- rozwijanie oferty turystycznej poprzez stworzenie całorocznej bazy turystycznej i stworzenie systemu promocji.

2. Misja Gminy Wąpielsk

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w Ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą do zadań własnych Gminy należy *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty*.

Uwzględniając powyższe określono następującą **misję Gminy Wąpielsk**:

„EFEKTYWNE ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY ZAPEWNIAJĄCE GODNE WARUNKI BYTOWE, ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA ORAZ POCZUCIE STABILIZACJI W PRZYSZŁOŚCI”.

3. Wizja rozwoju Gminy Wąpielsk

Wizja rozwoju gminy określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem jak gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe określono następującą **wizję rozwoju Gminy Wąpielsk**:

GMINA WĄPIELSK – GMINA WIEJSKA ZAPEWNIAJĄCA MIESZKAŃCOM INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ I SPOŁECZNĄ ORAZ STWARZAJĄCA KORZYSTNE WARUNKI DO ZAMIESZKANIA, SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.

4. Interesariusze Strategii

Interesariusze strategii to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje), które mogą istotnie wpływać na gminę oraz których potrzeby zamierza zaspakajać gmina świadcząc określone usługi publiczne.

Interesariuszy definiuje się w kontekście określonej wizji rozwoju.

Należy podkreślić, że w przypadku każdej gminy w Polsce najważniejszymi interesariuszami, których potrzeby musi zaspakajać, są jej mieszkańcy.

Interesariuszami Gminy Wąpielsk są:

- 1) obecni mieszkańcy Gminy Wąpielsk,
- 2) mieszkańcy spoza terenu Gminy Wąpielsk,
- 3) obecni przedsiębiorcy z terenu Gminy Wąpielsk,
- 4) przedsiębiorcy spoza terenu Gminy Wąpielsk, którzy mogą rozpocząć swoją działalność na istniejących terenach inwestycyjnych,
- 5) turyści.

Władze Gminy Wąpielsk zmierzają do utrzymania dodatniego salda migracji poprzez zatrzymanie na terenie Gminy jej obecnych mieszkańców (zwłaszcza ludzi młodych, którzy coraz częściej wyjeżdżają do większych miast lub za granicę w celu poszukiwania pracy), jak również przyciągnięcie nowych w wyniku rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości na terenie Gminy, co w konsekwencji przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Wąpielsk.

5. Wartość oczekiwana przez interesariusza

Wartość oczekiwana przez interesariusza to zbiór wymagań każdego z interesariuszy, który ma wpływ:

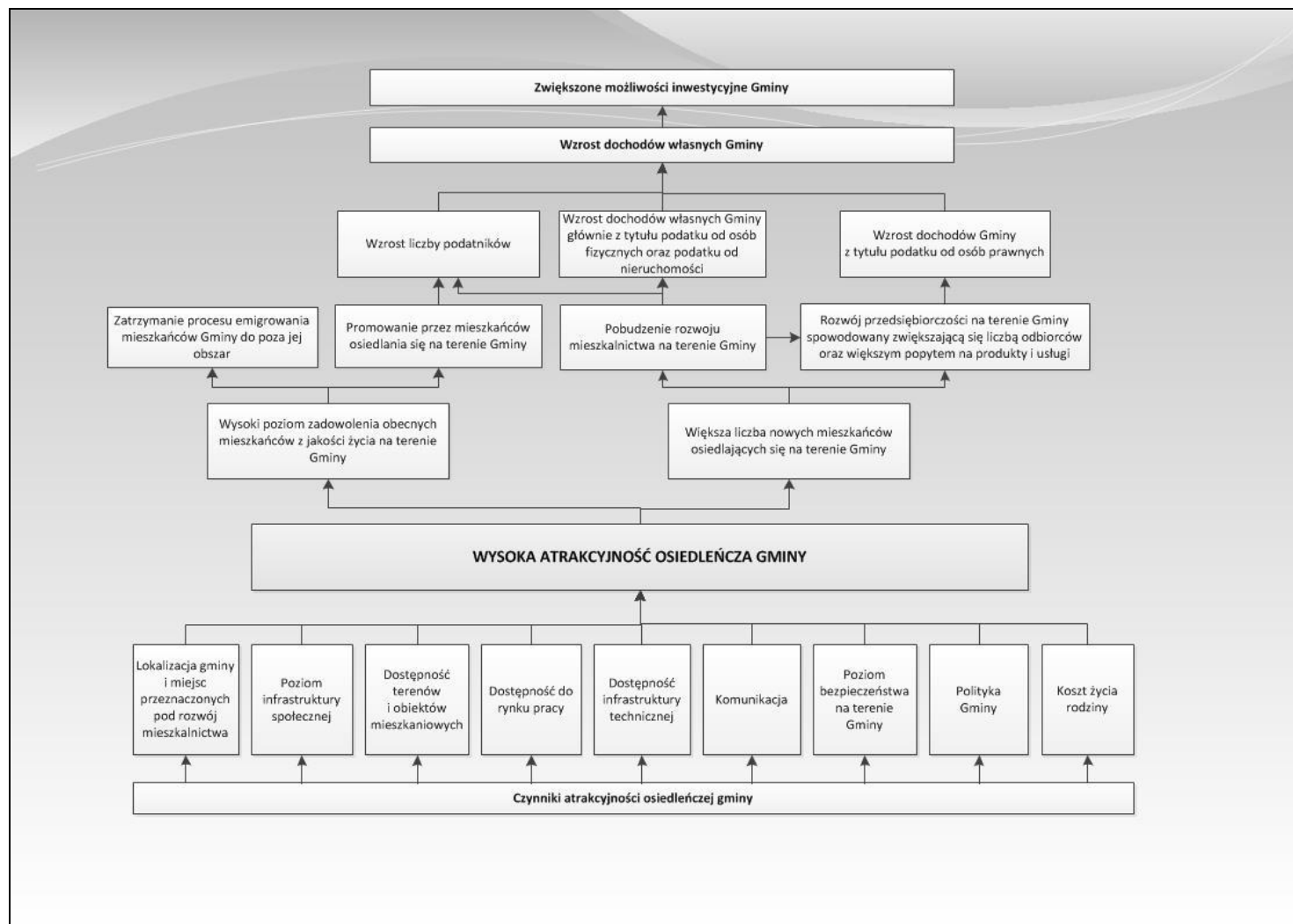
- w przypadku mieszkańców gminy – na atrakcyjność mieszkaniową i osadniczą gminy,
- w przypadku przedsiębiorców – na atrakcyjność inwestycyjną gminy,

Wartość oczekiwaną przez interesariuszy w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej i inwestycyjnej Gminy Wąpielsk przedstawiają tabele 37 i 38.

Należy podkreślić, że w tabelach zostały ujęte wszystkie czynniki atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej, tzn. te, na które Gmina może wpływać oraz te, na które wpływu nie ma. Przy określaniu celów strategicznych będą brane pod uwagę tylko te obszary, w których Gmina Wąpielsk może podjąć jakieś działania inwestycyjne i rozwojowe.

Efekty jakie Gmina uzyska w wyniku osiągnięcia wysokiej atrakcyjności mieszkaniowej i inwestycyjnej, przedstawione zostały za pomocą drzewa celów opracowanych dla każdego z tych obszarów (rysunek 7 i 8).

Rysunek 7. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy

Źródło: Opracowanie własne

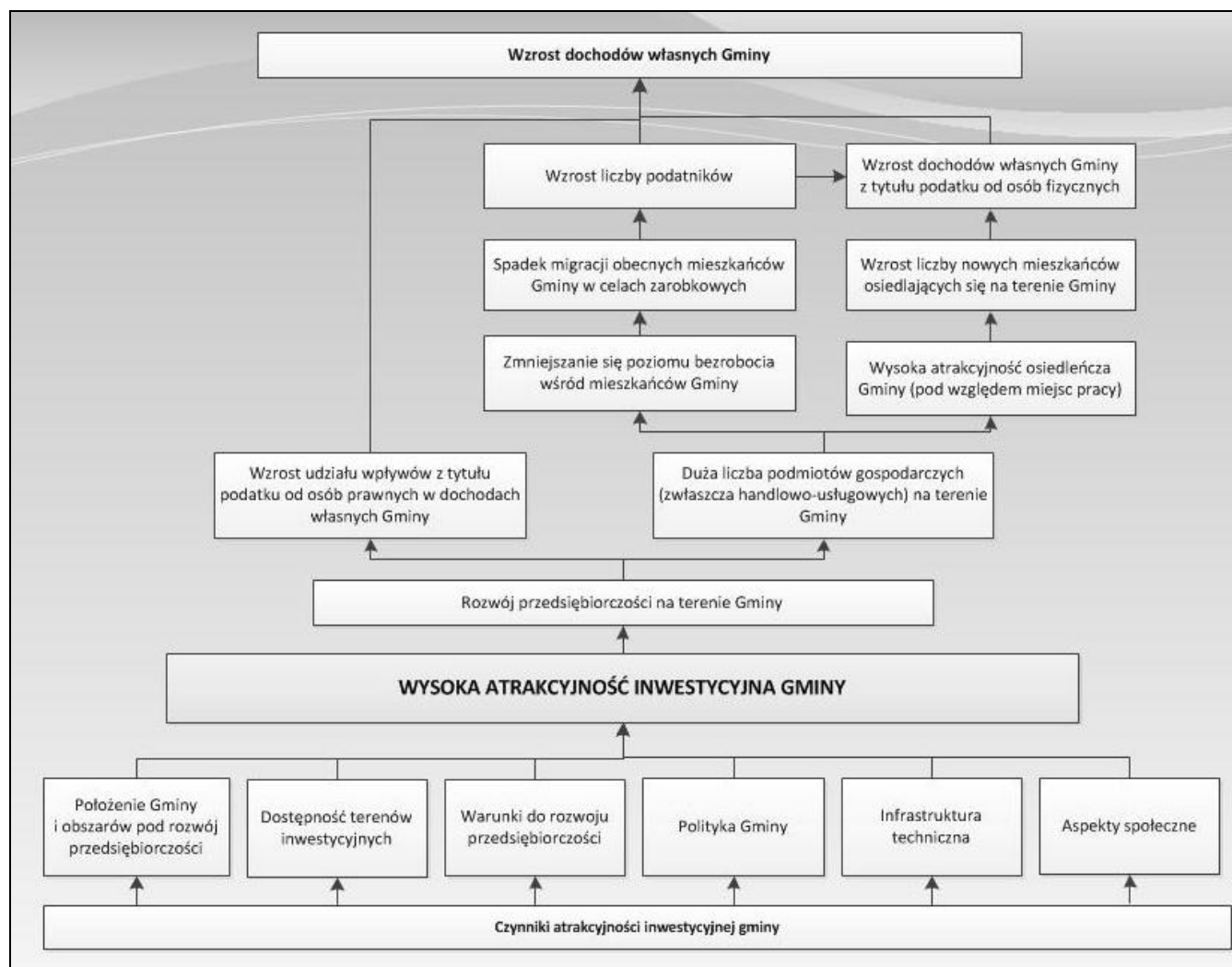
Tabela 37. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej gminy

Lokalizacja gminy i miejsc przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa	Poziom infrastruktury społecznej	Dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych	Dostępność do rynku pracy
- rodzaj szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy, - odległość od większych ośrodków miejskich, - położenie geograficzne, - walory krajobrazowe (lasy, jeziora, obszary chronione), - warunki klimatyczne, - rodzaj podmiotów gospodarczych działających w okolicy (czy są one uciążliwe dla mieszkańców), - dostęp do usług (w tym odległość od sklepów)	a) oferta spędzania czasu wolnego: - dostęp do ośrodków kulturalnych, - odpowiednie zagospodarowanie terenu (np. skwery z ławeczkami, place zabaw, parki, ścieżki rowerowe) - imprezy kulturalne i rozrywkowe organizowane na terenie Gminy, - obiekty sportowe, - funkcjonowanie klubów sportowych, b) dostęp do oświaty: - lokalizacja i rozmieszczenie szkół, - dostęp do przedszkoli, - poziom i kierunki kształcenia w szkołach, - wyposażenie i stan techniczny szkół, - oferta zajęć pozalekcyjnych, - kadra nauczycielska, c) dostęp do opieki zdrowotnej: - lokalizacja ośrodków zdrowia, - odległość od szpitala, - rodzaje lekarzy i specjalistów w istniejących ośrodkach zdrowia, d) funkcjonowanie organizacji społecznych i stowarzyszeń (np. klub seniora, OSP, koło gospodyń wiejskich)	- dostępność działek budowlanych, - dostępność mieszkań komunalnych lub mieszkań pod wynajem, - ceny mieszkań i działek budowlanych, - uwarunkowania przyrodnicze terenów pod zabudowę (np. czy są to tereny zalewowe, obszary chronione, tereny zagrożone osuwiskami)	- miejsca pracy (jaka jest możliwość znalezienia pracy na danym terenie), - rodzaj podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy (od tego zależy poziom wymaganych kwalifikacji oraz z tego wynikać będzie średnie wynagrodzenie za pracę), - odległość od większych miast, - polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze)

Dostępność infrastruktury technicznej	Komunikacja	Poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy	Polityka Gminy	Koszt życia rodziny
- wyposażenie terenu w media (sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna, gazowa, ciepłownicza), - infrastruktura drogowa (rodzaj dróg, odległość od nich i ich stan techniczny) - dostęp do Internetu, - zasięg sieci komórkowych	- rodzaj dróg na terenie Gminy, - stan techniczny dróg, - odległość od głównych dróg, - występowanie ścieżek rowerowych i chodników na terenie gminy, - rodzaj transportu publicznego funkcjonującego na terenie gminy, - częstotliwość kursów transportu publicznego	- poziom patologii i przestępczości na danym terenie, - dostępność służb porządkowych i ratowniczych (policji, OSP), - prawdopodobieństwo wystąpienia kataklizmów (np. powodzi, huraganów itp.) - chodniki i ścieżki rowerowe, - dobrze funkcjonujący system oświetlenia ulicznego	- promocja gminy (co jest promowane, czy gmina jest szczególnie z czegoś znana), - polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze i z jaką częstotliwością), - polityka prorodzinna, - współpraca samorządu z przedsiębiorcami, - wysokość podatków, - sposób obsługi mieszkańców Gminy i komunikacji z nimi	- wysokość podatków, - wysokość czynszu za mieszkanie, - koszty dostępu do mediów (opłata za wodę, ścieki, ciepło) - koszty związane z posyłaniem dzieci do szkół, - dostępność i odległość od marketów i hipermarketów

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 8. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Położenie Gminy i obszarów pod rozwój przedsiębiorczości	Dostępność terenów inwestycyjnych	Warunki do rozwoju przedsiębiorczości	Polityka Gminy	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne
- lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy	- wyznaczenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy, - uzbrojenie działek pod inwestycje, - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	- dostępność surowców, - odległość od większych rynków zbytu, - popyt na danym rynku (w tym wynikający z uwarunkowania terenu), - dostępność do siły roboczej (w tym wykwalifikowanej), - konkurencja, - atrakcyjność firm już działających na terenie gminy	- pomoc dla przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej, - szybkość załatwiania spraw w Urzędzie, - podatki, - stosowanie ulg inwestycyjnych, - lokalne przepisy, - preferowane kierunki rozwoju przedsiębiorczości na terenie danej gminy, - promocja Gminy	- dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami zbytu), - dostępność parkingów (dla działalności usługowej), - uzbrojenie gminy w media	- kierunki kształcenia w szkołach i poziomy kształcenia, - poziom bezpieczeństwa publicznego, - klimat do rozwoju przedsiębiorczości (w kontekście mieszkańców)

Źródło: Opracowanie własne

6. Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zidentyfikowane w Gminie Wąpielsk na podstawie analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju Gminy. Wytaczają ścieżki, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony w niej stan. Niniejsza *Strategia* postawiła przed sobą 3 cele strategiczne charakteryzujące każdy z trzech obszarów:

- 1) rozwój mieszkalnictwa,
- 2) rozwój gospodarczy,
- 3) ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturowej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej. Z kolei cele dotyczące rozwoju Gminy ułatwią realizację pozostałych celów strategicznych.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych celów operacyjnych.

Tabela 39. Schemat prezentujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015 – 2025

WIZJA ROZWOJU GMINY WĄPIELSK: GMINA WĄPIELSK – GMINA WIEJSKA ZAPEWNIAJĄCA MIESZKAŃCOM INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ I SPOŁECZNĄ ORAZ STWARZAJĄCA KORZYSTNE WARUNKI DO ZAMIESZKANIA, SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI		
Cel strategiczny 1: Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy poprzez rozwój infrastruktury społecznej i technicznej.	Cel strategiczny 2: Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwijanie funkcji gospodarczych Gminy.	Cel strategiczny 3: Poprawa stanu środowiska przyrodniczego i zachowanie dziedzictwa kulturowego.
<u>Cel operacyjny 1.1.</u> Rozbudowywanie i modernizowanie infrastruktury drogowej na terenie Gminy. <u>Cel operacyjny 1.2.</u> Rozbudowywanie i modernizowanie infrastruktury technicznej na terenie Gminy. <u>Cel operacyjny 1.3.</u> Rozwijanie społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacja. <u>Cel operacyjny 1.4.</u> Modernizowanie i wyposażanie placówek szkolnych w celu podnoszenia jakości kształcenia na terenie Gminy. <u>Cel operacyjny 1.5.</u> Zwiększanie poziomu integracji mieszkańców Gminy poprzez zapewnienie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.	<u>Cel operacyjny 2.1.</u> Nawiązanie i koordynowanie współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi, prywatnymi i społecznymi. <u>Cel operacyjny 2.2.</u> Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych. <u>Cel operacyjny 2.3.</u> Podejmowanie działań zmierzających do lepszego dostosowania bazy dydaktycznej, systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy. <u>Cel operacyjny 2.4.</u> Rozwijanie nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa na terenie Gminy. <u>Cel operacyjny 2.5.</u> Porządkowanie i restrukturyzacja funkcjonalna przestrzeni Gminy.	<u>Cel operacyjny 3.1.</u> Ochrona jakości środowiska na terenie Gminy i przeciwdziałanie jego degradacji. <u>Cel operacyjny 3.2.</u> Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz prowadzenie gospodarki niskoemisyjnej <u>Cel operacyjny 3.3.</u> Ochrona dziedzictwa kulturowego i upowszechnianie kultury w celu zwiększenia atrakcyjności Gminy. <u>Cel operacyjny 3.4.</u> Zwiększenie stanu świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40. Schemat prezentujący możliwe do realizacji działania inwestycyjne.

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Proponowane projekty/ zadania
Cel strategiczny 1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy poprzez rozwój infrastruktury społecznej i technicznej.	1.1. Rozbudowywanie i modernizowanie infrastruktury drogowej na terenie Gminy.	– budowa/przebudowa/modernizacje dróg na terenie Gminy, – polepszenie powiązań komunikacyjnych peryferyjnych części Gminy z ośrodkami miejskimi, – modernizacja wraz z rozbudową chodników, ścieżek rowerowych, parkingów, szlaków turystycznych, – prowadzenie akcji prewencyjnych (edukacyjnych), w tym doraźno-interwencyjnych w zakresie bezpieczeństwa na drogach, – modernizacja oświetlenia ulicznego.
	1.2. Rozbudowywanie i modernizowanie infrastruktury technicznej na terenie Gminy.	– budowa sieci gazowej – rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy, – wspieranie działań z zakresu gospodarki odpadami, – rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, – odbudowa, rozbudowa i udrożnienie systemu melioracji na terenie Gminy.
	1.3. Rozwijanie społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacja.	– rozwój elektronicznych usług publicznych na terenie Gminy, – cyfryzacja zasobów i rejestrów publicznych, w tym kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla lokalnego, – informatyzacja obiegu dokumentów i danych, – budowa Internetu szerokopasmowego, – dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych elektronicznych publikacji informacji (e-usługi, strony internetowe), – wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju usług opartych o Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (TIK) jako elementu uzupełniającego projektów.
	1.3. Modernizowanie i wyposażanie placówek szkolnych w celu podnoszenia jakości kształcenia na terenie Gminy.	– wyposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, – dostosowania oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych, – wykorzystanie istniejących obiektów w razie rosnących potrzeb w zakresie opieki nad najmłodszymi, w tym utworzenie

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Proponowane projekty/ zadania
		przedszkola funkcjonującego powyżej 8 godzin dziennie, – stworzenia oferty edukacyjnej, rekreacyjnej i opiekuńczej dla seniorów, – wsparcie uczniów młodszych, którzy każdy etap edukacyjny zaczynają wcześniej – budowanie kompetencji w zakresie matematyki, informatyki i nauk przyrodniczych, jako podstawy do uczenia się przez całe życie.
	1.4. Zwiększanie poziomu integracji mieszkańców Gminy poprzez zapewnienie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.	– organizacja zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, – wspieranie działań stowarzyszeń, organizacji pozarządowych, klubów sportowych i inicjatyw społecznych, – rozbudowa ścieżek rowerowych, – rozwój oferty sportowo-kulturalnej, – modernizacja wraz z doposażeniem istniejących oraz tworzenie nowych świetlic wiejskich, – wspieranie działalności lokalnych kół i grup zainteresowań, m.in. koła emerytów i rencistów, kół gospodyń wiejskich, kół sportowych.
Cel strategiczny 2. Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwijanie funkcji gospodarczych Gminy.	2.1. Nawiązanie i koordynowanie współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi, prywatnymi i społecznymi.	– promocja gospodarcza Gminy, – partnerstwo publiczno-prywatne, – współpraca przy realizacji zadań publicznych, – rozwój ekonomii społecznej.
	2.2. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych.	– wyznaczenie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych, – wsparcie przedsiębiorców już działających na terenie Gminy Wąpielsk i tych, którzy są zainteresowani lokalizacją działalności na jej terenie, – tworzenie nowej i rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, – wspieranie rozwoju działalności małych i średnich przedsiębiorstw oraz podmiotów ekonomii społecznej, – kreowanie i wspieranie doradztwa prawno-finansowego podmiotów gospodarczych

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Proponowane projekty/ zadania
	2.3. Podejmowanie działań zmierzających do lepszego dostosowania bazy dydaktycznej, systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy	– kontynuacja wdrażania założeń rządowego programu „Cyfrowa szkoła”, – doposażenie bazy dydaktycznej i naukowej placówek w niezbędnym zakresie (w tym w sprzęt umożliwiający nauczanie przedmiotów ścisłych i przyrodniczych w formie eksperymentu, – wzmocnienie doradztwa zawodowego ułatwiającego przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia, – wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego jako element wsparcia przedszkola/szkoły/placówki oświatowej (w tym kursy podnoszące kompetencje nauczycieli w zakresie nowych technik nauczania i pobudzania kreatywności).
	2.4. Rozwijanie nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa na terenie Gminy.	– działania zmierzające do różnicowania rolnictwa w kierunku rolnictwa ekologicznego, – szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności, – udzielanie pomocy rolnikom w korzystaniu z usług doradczych, – inwestycje w gospodarstwach rolnych, – pomoc dla małych gospodarstw, – pomoc młodym rolnikom, – promocja małych, rodzinnych gospodarstw.
	2.6. Porządkowanie i restrukturyzacja funkcjonalna przestrzeni Gminy.	– dostosowanie zapisów studium zagospodarowania przestrzennego Gminy do potrzeb ludności, inwestorów, – rewitalizacja obszarów zdegradowanych na terenie Gminy, – zagospodarowanie/rozwój przestrzeni publicznych – przedsięwzięcia ukierunkowane na podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadawanie walorów funkcjonalnych i estetycznych tym przestrzeniom z uwzględnieniem ich regionalnej tożsamości,
<u>Cel strategiczny 3.</u> Poprawa stanu środowiska przyrodniczego i zachowanie dziedzictwa kulturowego.	3.1. Ochrona jakości środowiska na terenie Gminy i przeciwdziałanie jego degradacji.	– zwiększenie stopnia usuwania azbestu – rozbudowa przydomowych oczyszczalni ścieków, – rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnej, – rozbudowa i modernizacja systemów melioracji, – wspieranie działań z zakresu gospodarki odpadami,

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Proponowane projekty/ zadania
		– <u>budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych</u> – doposażenie jednostek ratowniczo – gaśniczych na terenie w gminy w sprzęt i pojazdy specjalistyczne.
	3.2. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz prowadzenie gospodarki niskoemisyjnej.	– zwiększenie stopnia wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy, – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, – termomodernizacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne, – efektywna dystrybucja ciepła z odnawialnych Źródeł Energii (OZE) (m.in. geotermia, pompy ciepła, kotłownie), – instalacje inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej/budynkach mieszkaniowych w oparciu m.in. o technologie Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (TIK), – działania zmierzające do ograniczenia niskiej emisji,
	3.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego i upowszechnianie kultury w celu zwiększenia atrakcyjności Gminy.	– działania związane z ochroną, modernizacją i renowacją obiektów zabytkowych, – organizowanie imprez i happeningów promujących lokalną kulturę, – tworzenie instytucji kultury, – budowa, rozbudowa i modernizacja ścieżek edukacyjnych i rowerowych, – modernizacja i budowa placów zabaw
	3.4. Zwiększenie stanu świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa..	– działania informacyjno-edukacyjne promujące wykorzystanie OZE jako element uzupełniający projektów; – edukacja ekologiczna, – promowanie dywersyfikacji źródeł pozyskania energii, – promowanie ochrony środowiska przyrodniczego na terenie Gminy.

Źródło: Opracowanie własne

7. Monitorowanie i wdrażanie strategii

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających Strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Wdrażanie Strategii będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celowe jest stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu Strategii.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Gminy Wąpielsk, dla każdego celu strategicznego opracowano kilka obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju. Punktem wyjściowym do pomiaru realizacji poszczególnych celów strategicznych (a tym samym do osiągnięcia określonych wskaźników) będzie stan na dzień 31.12.2013 roku (rok zero) a także 31.12.2025 rok (stan docelowy).

Tabela 41. Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025

Cel strategiczny 1: Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy poprzez rozwój infrastruktury społecznej i technicznej.	Cel strategiczny 2: Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwijanie funkcji gospodarczych Gminy.	Cel strategiczny 3: Poprawa stanu środowiska przyrodniczego i zachowanie dziedzictwa kulturowego.
- wzrost liczby mieszkańców Gminy Wąpielsk o 5%, - zwiększenie stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną o 10%, - wzrost odsetka osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną o 7%, - liczba osób korzystających z szerokopasmowego Internetu – 60% ogółu ludności Gminy	- wzrost liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy co najmniej o 5%, - spadek poziomu bezrobocia wśród osób długotrwale bezrobotnych o 5%, - wzrost liczby nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych (TIK) o 10%, - wzrost liczby uczniów korzystających z doradztwa zawodowego o 30%	- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii o 5%, - wzrost liczby budynków poddanych termomodernizacji będących w zarządzie Gminy o 40%, - ilość zaoszczędzonej energii na potrzeby ciepłe budynków będących w zarządzie Gminy o 35%, - wzrost liczby akcji promocyjnych Gminy o 5%.

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

Za wdrożenie niniejszej Strategii jak i realizację poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych odpowiedzialni będą:

- przedstawiciele Urzędu Gminy Wąpielsk,
- mieszkańcy Gminy (w tym Radni i Sołtysi),
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy,
- przedsiębiorcy działający na terenie Gminy,
- partnerzy Gminy,
- instytucje publiczne o zasięgu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

V. Spis tabel

Tabela 1. Struktura demograficzna Gminy Wąpielsk w latach 2008 - 2013	7
Tabela 2. Stan ludności na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku	8
Tabela 3. Zestawienie liczby mieszkańców na terenie poszczególnych sołectw Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)	8
Tabela 4. Prognoza liczby ludności Gminy Wąpielsk w latach 2015-2025	9
Tabela 5. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Wąpielsk w 2013 roku	11
Tabela 6. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Wąpielsk na dzień 31. 12.2013 r.	12
Tabela 7. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku	12
Tabela 8. Struktura zasiewów na terenie Gminy Wąpielsk w 2010 roku	13
Tabela 9. Struktura hodowli zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Wąpielsk w 2010 roku	13
Tabela 10. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w Gminie Wąpielsk w latach 2008 – 2013.....	14
Tabela 11. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Wąpielsk	21
Tabela 12. Bezrobocie na terenie powiatu rypińskiego (stan na 31.12.2013 r.)	21
Tabela 13. Przedszkola na terenie Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)	24
Tabela 14. Wykaz szkół podstawowych na terenie Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)	24
Tabela 15. Wyniki testów 6-klasistów w Gminie Wąpielsk w roku szkolnym 2012/2013	25
Tabela 16. Charakterystyka gimnazjów na terenie Gminy Wąpielsk (stan na 31.12.2013 r.)	25
Tabela 17. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Wąpielsk w roku szkolnym 2011/2012 i 2012/2013	26
Tabela 18. Pomoc społeczna na terenie Gminy Wąpielsk	33
Tabela 19. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku	35
Tabela 20. Stan infrastruktury ściekowej na terenie Gminy Wąpielsk na koniec 2013 roku	36
Tabela 21. Drogi powiatowe na terenie Gminy Wąpielsk	39
Tabela 22. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Wąpielsk	39
Tabela 23. Ilość odpadów gromadzonych selektywnie (T)	41
Tabela 24. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Wąpielsk	43
Tabela 25. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł] .	47
Tabela 26. Dochody Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]	48
Tabela 27. Poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy Wąpielsk [zł]	48

Tabela 28. Udział w podatkach stanowiących dochód państwa w Gminie Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]	49
Tabela 29. Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]	50
Tabela 30. Dotacje w budżecie Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013	51
Tabela 31. Wydatki Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013	51
Tabela 32. Struktura wydatków Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]	51
Tabela 33. Wyniki budżetów Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]	55
Tabela 34. Inwestycje zrealizowane przez Gminę Wąpielsk w latach 2007-2013	56
Tabela 35. Analiza SWOT	67
Tabela 36. Czynniki atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystycznej	69
Tabela 37. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej gminy	90
Tabela 38. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	93
Tabela 41. Schemat prezentujący plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015 – 2025	95
Tabela 42. Schemat prezentujący możliwe do realizacji działania inwestycyjne	96
Tabela 43. Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wąpielsk na lata 2015-2025	101

VI. Spis wykresów

Wykres 1. Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 (w %)	10
Wykres 2. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Wąpielsk w 2013 roku wg sekcji PKD 2007	15
Wykres 3. Bezrobocie na terenie gmin powiatu rypińskiego (stan na 31.12.2013 r.)	22
Wykres 4. Prognoza liczby ludności dla Gminy Wąpielsk do 2025 roku [osoba]	26
Wykres 5. Wybrane wydatki Gminy Wąpielsk w latach 2008-2013 [zł]	52

VII. Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Wąpielsk na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu rypińskiego	5
Rysunek 2. Struktura Gminy Wąpielsk	6
Rysunek 3. Obszary NATURA 2000 na terenie Gminy Wąpielsk	19
Rysunek 4. Region Lipnowsko - Rypiński	42
Rysunek 5. Szczegółowe cele Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020	78
Rysunek 6. Priorytety i cele strategiczne województwa kujawsko - pomorskiego	79
Rysunek 7. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy	89
Rysunek 8. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy	92